

ՃԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԶ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 19, 1903

ԹԻԻ 38

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Զ. Բ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Զ. Ս. ՊԱՐՆԱՐ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Սկիզբ Դպրոցական կետերի 665. — Յիսուս փրկաստի Աստուածութիւնը 667. — Անճառութիւնը Մշակել 669. — Աստուածաշնչին Մեծագոյն Հրաշքին փախարհութիւնը 670. — Առողջապահութիւնը Նախնեաց Մեզ 671. — Հայ Թերթեր 671. — Մանրամուկ 672. — Կանոնագիր Անճառական Տուրքի 673. — Հոգեւոր Երգարանի Խնդիրը 673. — Ձեռնադրութեան Հանդէս Մը Ի Պիքիզ 674. — Բարեկամիս Յիշատակին 675. — Ազգ 676. — Քաղաքական Լուրեր 677.

ՍԿԻԶԲ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ

Դաստիարակուելու համար դպրոցը խնայելու մը ուղղութիւնը Բայ Կամալ (Վեր. Հէնրի Վան Տայտ)

Սիրելի բարեկամ,

Շատ տարիներ առաջ ես ալ ձեզ նման մեկնեցայ տունէն՝ դաստիարակութիւն ընդունելու համար։ Անկէ ի վեր բաւական փոփոխութիւններ եղած են մեր դպրոցներուն եւ դոյժներուն մէջ։ Սակայն այդ փոփոխութիւններն իրական տարբերութիւն մը չեն ըներ սա իրողութեան նշանակութեան վրայ թէ տունէն կը մեկնիք դուք դաստիարակուելու համար։ Ձեր միջոցները իմիշտ լաւագոյն կ'ընեն ըլլալ, եւ ձեր ճամբան քիչ մը աւելի ողորկ։ Սակայն միեւնոյն ուղեւորութիւնը կ'ընէք եւ միեւնոյն հարցումը կը ներկայանայ ձեզի։ Ի՞նչ նպատակ կը դնէք ձեր տոջեւ, եւ ի՞նչպէս պիտի ճամբորդէք, ուղիղ թէ ծուռումուռ ճամբով։

Այս հարցման ուղիղ պատասխանելու համար նախ յիշելու էք թէ արտօնադրաբար դասակարգի մը անդամ էք։ Ձեր ապրուստը ճարելու չափ մեծ էք։ Սովորական պարագաներու տակ դուք պիտի ճարէիք զայն։ Սակայն այդ անհրաժեշտ հարկէն ահա ազատ պիտի ըլլաք ամենայն հաւանականութեամբ չորս տարի, եօթը տարի, տասը տարի, այսինքն որչափ ժամանակ որ պէտք ըլլայ ձեր ընթացքը լրացնելու համար։ Բոլոր այդ միջոցին ազատ պիտի

ըլլաք աշխարհի գործին մասնակցելու հասարակաց պարտականութենէն։ Նոյն իսկ եթէ ի վճարումն ձեր դաստիարակութեան ծախքերուն՝ աշխատութիւն մը յանձն առնէք արձակուրդին մէջ եւ այլ եւայլ ժամանակներ, ձեր առածէն շատ քիչ պիտի տաք դուք։

Այս, պէտք է որ այս իրողութիւնը լրջօրէն ի նկատ առնէք։ Դուք զատուած անձ մ'էք, աշխարհի սեղանին հիւր մը, սպասուիչ եւ ոչ արտադրող։ Ոչ ոք պիտի հարցնէ ձեզի թէ ի՞նչ է ձեր արհեստը կամ գործը։ Ձեզի ուղղուելու բոլոր հարցումը սա է. «Ի՞նչպէս էք իբրեւ ուսանող, կը յառաջդիմէք»։ Ձեզի պիտի ներուի բոլոր ձեր ժամանակը եւ ոյժը ձեր անձին նուիրել, եւ ուրիշ մը պիտի հոգայ ձեր ապրուստը։

Ո՛վ պիտի ստանձնէ այս ազնիւ գործը։ Շատեր մաս պիտի ունենան անոր մէջ։ Նախ, ձեր ծնողները պիտի ստանձնեն մեծագոյն բաժինը։ Քիչ մը տեղեկ էք այն զոհողութիւններուն եւ տուրքերուն որոնց կ'ենթարկուին անոնք, որպէս զի դուք վայելէք ձեր առանձնաշնորհման եւ պատեհութիւններու տարիները։ Ապա հասարակութիւնը, որու կը պատկանին անոնք, անուղղակի բաժին

մը կը ստանձնէ՝ ձեզ դաստիարակելու գործը հնարաւոր դարձնելով անոնց։ Ապա ուղղակի ձեր օգտին կը նպաստէ այն ժողովուրդը, որ զրամ տուած է ուսումնարաններ հիմնելու եւ ձեզի ու ձեր նմաններուն համար զանոնք վարելու նպատակով։ Ապա ձեզի կը նպաստեն իրենց կեանքը փոքր ամսականներով զօւարթին գործի մը նուիրող ուսուցիչներու մեծ լեզէոնը։

Արդ, ձեր իսկ պատուոյ զգացումը հարկաւ իսկոյն կը յայտնէ ձեզի թէ չէք կրնար այսչափ բարիքներ ընդունիլ առանց իրաւամբ մեծ պարտականութիւններ ստանձնելու։ Ինչո՞ւ այս մարդիկը արտօնացեալ դասակարգի մը մէջ դրած են ձեզ։ Ինչո՞ւ իրօք կը հաճի աշխարհ ձեր ապրուստին համար վճարել, մինչ դուք ձեր դաստիարակութեամբ կը զբաղիք։ Այս հարցումը կը ներկայանայ ձեզի։

Պատասխանը պարզ եւ որոշ է։ Աշխարհ կը վճարէ ձեր ապրուստին փոխարէնը, որպէս զի ձեր կեանքը դաստիարակութեան միջոցով աւելի արժէք ունենայ աշխարհի համար։ Այդ է էական իրողութիւնը, պատուոյ կէտը, զոր երբեք մոռնալու չէք։ Ձեզի հոգ եւ խնամ կը տարուի քանի մը տարի, երբ դուք ձեզ խնամելու կարող էք, կամ գէթ ըլլալու էք, սա որոշ նպատակով որ ձեր միտքը, ձեր նկարագիրը, բարեգործութեան ձեր նպատակը եւ կարողութիւնը այնպէս զարգանան որ այժմանէն աւելի յարգ ունենաք ձեր ընկերներուն եւ այնքան աւելի որ կարենաք փոխարինել ձեր դաստիարակութեան ծախքը։ Եթէ այս պայմանով ընդունիք ձեր տեղը առանձնաշնորհեալ դասակարգին մէջ, շատ լաւ։ Մոյլ մը, բեռ մը, տնանկ մը չէք։ Դրամագլուխ էք։ Եթէ առանձնաշնորհութիւնն առնէք եւ պարտականութիւնը չընդունիք կամ մերժէք, ի դուր վատնուած բարեգործութեան մը առարկայ կ'ըլլաք եւ խաբեբայ մը։

Ուրեմն ձեր պարտքն է հաստատ ձեր միտքը ղնել թէ ձեր դաստիարակութենէն պիտի քաղէք այն բանը որ կը տրուի ձեզի, այն է՝ աւելի ճոխ, աւելի զօրաւոր կեանք մը, որու բարիքը վայելէր աշխարհ։

Ձեւ կարծեր թէ ձեռնարկելու էք դուք նոր մեթոտ մը հնարել այս արդիւնքը ձեռք բերելու համար։ Ընդհակառակն կը կարծեմ թէ, եթէ ջանաք ձեզի համար կրթական ինքնատիպ մեթոտ մը եւ ընթացք մը գործադրել, հաւանորէն ի դուր պիտի վատնէք շատ մը ժամանակ, որ, ինչպէս ըսի արդէն, զրամ է եւ ուրիշներու զրամ ալ։ Ահա ձեզի կը սպասէ կրթական ընդհանուր ծրագիրը փորձա-

նութենէ թելադրուած բարեփոխումներով եւ այլազան անձերու պատշաճելու համար հարկ տեսնուած փոփոխումներով։ Եթէ իմաստուն էք, անոր կը համակերպիք ոչ թէ մեղկ անտարբերութեամբ, ոչ ալ կոյր համակամութեամբ, ալ ձեր մտքին կրթութեան եւ ձեր անձնական գորութեան եւ ձեր ընկերային յարգին յաւելման համար ըստ կարելոյն անկէ նպաստաւորութելու որոշ եւ հաստատ նպատակով։

Ձեր դպրոցական ուսումներուն հետեւեցէք, բայց նայեցէք որ յուժապէս չ'հետեւիք։ Անոնք երկու տեսակ պիտի ըլլան, սիրելի եւ ոչ սիրելի։ Առաջինները ծառայեցուցէք ձեր բնական տաղանդներուն զարգացման եւ վերջինները ձեր բնական թերութիւններուն բարձման։ Միտքերու միջեւ մեծ տարբերութիւն կայ։ Ոմանք առաջին կարգի են, ոմանք երկրորդ կարգի, եւն։ Ձէք կարող երբեք զիտնալ թէ ինչ տեսակ միտք ունիք մինչեւ լիովին չ'փորձէք զայն փութալանութեամբ։ Նոյն իսկ եթէ երեւի թէ երկրորդ կարգի է, մի յուսահատիք։ Երկրորդ կարգի միտք մը լաւ մշակուելով շատ աւելի արդիւնք կու տայ քան անմշակ թողուած առաջնակարգ միտք մը։ Ձեր բոլոր պարտքն է ձեր պարտեզին եւ ոչ թէ ուրիշին արտադրել տալ լաւագոյն բերքը, զոր այն կարող է արտադրել։ Քննութիւններ, աստիճաններ եւ դասարանի նիշեր «կառավարական հունձքի փորձահաշիւներ» են։ Առ հասարակ բաւական ճիշտ են անոնք։ Բայց վերջապէս հրապարակ գալով աշխարհը կերակրողը հունձքն է եւ ոչ թէ ենթադրական հաշիւը։ Դուք գիտէք ինչ սորված էք։ Գիտցածնուդ չափ սորված էք։

Բարեկամներ շահեցէք՝ ձեր կեանքը, ձեր ճաշակները, ձեր համակրութիւնները, ընդարձակելու նպատակով։ Բարեկամութիւններ, ծանօթութիւններ հաստատելու միջոցին ձեր միտումներուն հետեւեցէք։ Սակայն բաց պահեցէք ձեր աչքերը եւ նայեցէք թէ անոնք ո՛ւր կը տանին ձեզ, Բարեկամութիւն մը հաւանականօրէն անօգուտ կ'ըլլայ, երբ ախորժիլի չէ։ Միւս կողմէ, եթէ իրօք անօգուտ է, շուտ ամուլ կը դառնայ կամ ցաւի կը փոխուի՝ անոր համար զգացումած ուրախութիւնը։ Ունեցէք բարեկամներ որոնց խրատին կ'անսաք, եւ բարեկամներ ալ որոնք ձեր խրատին կ'անսան։ Երախտագիրութեամբ ընդունող եւ առատաձեռնութեամբ տուող մարդիկ եղէք։ Ինչ որ դուք բարեկամներով գիտէք իրարու թերութիւններուն վրայ՝ այնպիսի գաղտնիքներ թող ըլլան որ ձեզի համարձակութեամբ եւ ուրախութեամբ իրարու երես նայիլ տան անոնք։

խաղացէք անմեղ հաճոյք տուող եւ ձեզի յարմար բացօթեայ խաղերը։ Անոնք պիտի բաւեն ձեզի տալու բոլոր ֆիզիքական կրթութիւնը, որու պէտք ունիք։ Ըմբռնական խաղերու նպատակը կրկին է անոնց համար որոնք կը սիրեն զանոնք. նախ՝ հանգչեցնել եւ զուարճացնել միտքը, երկրորդ՝ մարմինը լաւ վիճակի մէջ պահել կեանքի ամէնօրեայ աշխատութիւններուն համար, որոնք ըմբռնական խաղերէ չեն բազկանար։ Օգուտ չունի աւելի մկան մշակել քան որչափ հաւանօքէն պէտք պիտի ըլլայ, եթէ ըմբռնական մասնագէտ ըլլալու գիտաւորութիւն չկայ։ Ընդհակառակն ծանրութիւն եւ վտանգաւոր է մշակել։ Ուղղաձիգ է մարմին մը յօժար, զուարթ ու ընդունակ սպասարկու ձեր մօքին։

Մի խեղճէք կամ անտեսէք ձեր բնութեան հոգեկան կողմը։ Աշխարհի լաւագոյն եւ իմաստնագոյն բոլոր մարդիկ ընդունած են թէ առանց կրօնքի կատարեալ եւ ազնիւ կեանք անկարելի է մարդու համար։ Ձեզի եւ աշխարհի համար խեղճ արդիւնք մը պիտի ըլլայ, եթէ ձեր կրթութիւնն յանգի այն կէտ-ծանօթութեան, որ, ինչպէս կ'ըսէ Լորտ Պէյքըն, անհաւատութեան կը միտի։ Սակայն ինծի կրթութիւն թէ անհաւատութիւնն իսկ աւելի գէշ չէ քան այն մեռեալ եւ չոր բարեպաշտութիւնը, որ գոյութիւն ունի առանց փառաբանութեան, առանց բարեգործութեան, առանց անձնական ազօրութիւն։ Ձեր լաւագոյն մտածումը, ձեր խորագոյն զգացումը նուիրեցէք այն նիւթին որ ամէնէն կարեւորն է — ճշմարիտ ու յաւիտենական կեանքը, որ ի լոյս հանուեցաւ Յիսուս Քրիստոսով։

Հարիւրաւոր հարցումներ, ոմանք շատ կ'ընտոտ, ձեզի պիտի ներկայանան անշուշտ ձեր ուսանողական կեանքին մէջ։ Մի ջանաք կանխել զանոնք։ Մի ջանաք այժմէն պատասխանել անոնց։ Ուրախութեամբ եւ զուարթամիտ քաջասրտութեամբ հետեւեցէք ձեր առջեւ բացուած ասպարէզին։ Ձեր արածութիւնն ընդունեցէք իրեն յարակից պարտականութիւններով։ Թող աշխարհ վճարէ այժմ ձեր ապրուստը։ Բայց նայեցէք որ ձեր կրթութիւնը ձեզ կարողացնէ մարդոց հաւատարիմ ծառայութիւն մատուցանելու համար պատրաստուած եւ մարդուած կեանքով մը աշխարհի հատուցանել ամէն ինչ որ ընդունած էք դուք։

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԱՍՏՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

(Յ. Գ. Գ.)

Ա.

Մեր թղթակիցներէն մէկը կ'ուզէ դիտնալ թէ որոնք են Յիսուս Քրիստոսի Աստուածութիւնը հաստատող ամէնէն զօրաւոր փաստերը Սուրբ Դրոց մէջ եւ անկէ դուրս։

Այս մասին ինչ որ նախ պիտի յիշենք՝ Նոր կտակարանի հեղինակներուն վկայութիւնն է։ Ընդունուած իրողութիւն մըն է թէ Աւետարանները եւ Պօղոսի ու միւս առաքեալներուն Թուղթերը առաջին դարուն մէջ եւ Յիսուսի խաչելութենէն քանի մը տարի ետքը գրուած են, եւ այդ գրութիւնները այդ ժամանակներու գաղափարները կ'արտայայտեն։ Արդ, Աւետարանը գրողներուն եւ Առաջին Դարու եկեղեցւոյ վարդապետներուն այս մասին յայտնած գաղափարները հասկընալու համար հետեւեալները ինկատ առնենք։

Նախ, Յովն. Ա. 1-14ին ուշադրութիւն ընենք եւ աշխատինք հոն Յիսուսի նկատմամբ յայտնուած գաղափարը հասկնալ։ Այս նպատակաւ մտածենք թէ ինչ կը նշանակէ «Բան»։ Բանն առաջին նշանակութիւնն է խօսակցութեան ժամանակ գործածուած բառերը։ Բայց որովհետեւ այս բառերը մեր միտքին մէջի գաղափարները կ'արտայայտեն, ուրեմն երկրորդ իմաստով «Բան» բառերուն արտայայտած գաղափարներն է։ Բայց այս գաղափարները ուրոյն գոյութիւններ չեն, այլ՝ խորհող եւ խորհրդածող մտքի մը գործերը, ուստի «Բան» բառը խորհող եւ խօսիլը կարելի ընող մտքին եւ կամ անոր բանական կարողութեան համար կը գործածուի։ Վերոյիշեալ համարներուն մէջ «Բան» բառը սոյն երրորդ նշանակութեամբ կը գործածուի։ Աստուած ալ խօսող եւ խորհող այսինքն բանաւոր էակ մըն է (համար 1)։ Եւ այս անոր էական է եւ յաւիտենական (համար 1, 2)։ Աստուած բոլոր խորհուրդներուն եւ գաղափարներուն ակն ու աղբիւրն է, եւ այս է պատճառը որ տիեզերք համայն բանական եւ մտքով հաստատուած աշխարհ մըն է (համար 3), եւ բանական մարդն ալ իր խօսելու կարողութիւնը Աստուծոյ կ'ընդունի (համար 4)։ Բայց մարդ Աստուծոյ սոյն օրհնութիւնը չարաչար գործածած է, մեղանշած է, եւ այս պատճառաւ բարոյական խաւարի մէջ ինկած է (համար 5)։ Արդ, Աստուած զմարդ սոյն հոգեւոր խաւարէն ազատելու համար վրկութեան ճամբայ մը տնօրինեց, այնպէս որ Աստուծոյ Բանը (խօսքը) այսինքն Բանն Աստուած խոնարհեցաւ, եւ մարդոց մէջ անոնց հասկացողութեան համաձայն ինքզինք յայտնեց. այսինքն «Բանը մարմին եղաւ» եւ մեր վրաններուն մէջ վրան բանալով մեր մէջ բնակեցաւ (*) (համար 14)։ Եւ ահա այս է Յիսուս Քրիստոս կոչուած անձը (համար 14ին վերջին մասը)։ Այնպէս որ այս նոր

(*) Համար 14ին «բնակեցաւ» թարգմանուած Յունարէն բառը կը նշանակէ վրան բանալ եւ նստիլ։

յայտնութիւնը բերողը ոչ թէ Արքահամի վրանը առժամապէս եկող հիւրի մը պէս եկաւ, այլ իր վրանովը մեզի եկաւ՝ մեզի հետ բնակեցու համար։

Արդ, վերոյիշեալ համարներուն մէջ Յիսուսի նկատմամբ Յովնանէս աւետարանչին յայտնած գաղափարը սա է. Յիսուս կոչուած էակը Աստուծոյ բանականութեան, կամ Բանն եղող Աստուծոյ եւ կամ Աստուած եղող Բանին (մարդիկ ստեղծուած բանականութիւններ են) մարմնաւորութիւնն է զմարդ մեղքէ ազատելու համար։

Դարձեալ, նկատողութեան առնենք Փիլ. Բ. 6-11 համարները։ Սոյն համարներուն մէջ Յիսուսի նկատմամբ յայտնուած իրողութիւնները հետեւեալներն են. 1. Յիսուս աշխարհի մէջ յայտնուելէն առաջ գոյ էր (համար 6, 7)։ 2. Աստուծոյ հետ մասնաւոր առնչութիւն մը ունի (համար 6)։ «Աստուծոյ կերպարանքը» ասացուածին մէջ «կերպարանք» բառը 7 համարին «ծառայի կերպարանք» ասացուածին «կերպարանք» բառին հետ նոյն է բնագրին մէջ։ Ուստի կը հասկցուի թէ սրբազան մատենագիրը հասկցնել կ'ուզէ թէ Աստուծոյ հետ Յիսուսի ունեցած առնչութիւնը ճիշդ նման եւ հաւասար է մարդոց հետ անոր ունեցած առնչութեան։ Այսինքն՝ Յիսուս ինչ իմաստով եւ աստիճանով որ մարդկային է, ճիշդ նոյն իմաստով եւ աստիճանով Աստուածային է։ 3. Յիսուսի կեանքը խոնարհութիւն էր (համար 7)։ «Ունայնացուց» բառը Աստուածային փառքի համար գործածուած է, եւ սրբազան մատենագիրը ըսել կ'ուզէ թէ «Աստուծոյ կերպարանքը» Յիսուսի կեանքին մէջ այն աստիճան յայտնուած է՝ որ աստիճան որ մարդկութիւնը կարող է գոյն բովանդակել։ Այսինքն Աստուածային փառքը ոչ թէ այն աստիճան յայտնուեցաւ որ աստիճան որ կայ Աստուծոյ անձին մէջ, այլ միայն այնքան՝ որքան կարելի է յայտնուիլ մանուկի մը, երիտասարդի մը, չափահաս մարդու մը միջոցով։ Աւետարանիչը այս վիճակը կ'անուանէ «ինքզինք ունայնացնել» (պարպել)։ 4. Յիսուս իր յարութենէն ետքը իր այդ առաջին փառքին տիրացաւ, ուստի այլ եւս երկրպագութիւն եւ պաշտամունք պիտի մատուցուի անոր (համար 9-11)։ Այս համարներուն (6-11) պարունակութեան նախելով Յիսուսի կեանքը երեք ժամանակամիջոցի կը բաժնուի։ Մէկը անոր մարմնաւորութիւնէն առաջուան վիճակն է, որ էր յաւիտենական եւ ինքնիշխան։ Երկրորդն է խոնարհութեան ժամանակամիջոցը, որ 32-33 տարի է եւ այդ միջոցին Անիկա սահմանափակ վիճակ մը ունեցաւ։ Երրորդն է յարութենէն ետքի վիճակը։ Ասոր մէջ

եւս դարձեալ ժամանակի եւ նիւթի սահմաններէ զերծ էր Ան, եւ առաջին ժամանակամիջոցին պէս յաւիտենական եւ ինքնիշխան։ Ահա այս է Պողոս առաքեալի գաղափարը Յիսուս Քրիստոսի նկատմամբ։

Երրորդ հատուածը, զոր պիտի ուսումնասիրենք, Կող. Ա. 13-20 համարներն է։ Այս համարներուն մէջ Պողոս առաքեալին յայտնած գաղափարները հետեւեալներն են. 1. Յիսուս աներեւոյթ Աստուծոյ պատկերն է։ Աստուած թէպէտ արարածներուն ըմբռնումէն, երեւակայութենէն վեր է եւ մարդկային աչքերու անտեսանելի, սակայն Անոր մէջ այնպիսի յատկութիւն մը կայ, որով ինքզինք մարդուս կրնայ յայտնել եւ մարդ կրնայ զանիկա հասկնալ։ Եւ ահա Յիսուս Քրիստոս այս աներեւոյթ Աստուծոյ յայտնելի կողմէն տեսնուիլն է, այսինքն Յայտնութեան սկզբունքն է։ Եթէ կ'ուզես զԱստուած տեսնել եւ հասկնալ, նայէ Անոր պատկերին, Յիսուսի։ 2. Այս էակը արարածներուն հետ ալ առնչութիւն ունի։ Ան է «ստեղծուածներուն անդրանիկը»։ Հոս կը յայտնուի թէ Յիսուս ստեղծուած չէ, այլ՝ առաջին ծնունդ, «յԱստուծոյ ճշմարտէ, ծնունդ եւ ոչ արարած»։ Ըշմարիտ Աստուծոյն ծնած է եւ ոչ թէ ստեղծուած (Նիկիական Հանգանակ)։

Միւս կողմանէ, «ստեղծուածներուն անդրանիկը» ասացուածը կը նշանակէ նաեւ ստեղծուածներուն գոյութեան սկիզբը, սկզբունքը։ Վասն զի մինչ բոլոր ստեղծուածները Աստուծոյ փառքը եւ գաղափարները կը յայտնեն, Քրիստոս այդ փառքին բուն պատկերը ըլլալով՝ բոլոր ստեղծուածներուն մտաւորաբար եւ նպատակակէտն է։ Համար 16ի վերջին մասին մէջ ասիկա կ'ըսուի եւ կը շեշտուի։ Ըսաւ այսմ, Քրիստոս բոլոր տիեզերքի ստեղծման միջոցը եւ նպատակակէտն է։ Այս պարբերութիւնը (համար 16ին վերջին մաս) համեմատէ Հռովմ. ԺԱ. 33-36 համարներուն հետ։ 3. Այս էակը Աստուածային յայտնութեան կատարելութիւնն է (համար 19)։ Եթէ այս համարը համեմատենք Կող. Բ. 9ին հետ, կը տեսնենք թէ Յիսուս Քրիստոսի մէջ արտայայտուած բարոյական կատարելութիւնը մարդոց համար Աստուծոյ արտայայտած կամքին կատարելագոյն օրինակն է։

Անգամ մըն ալ նայինք Եբրայեցեաց Թուղթին հեղինակին Յիսուս Քրիստոսի նկատմամբ յայտնած գաղափարին։ Եբր. Ա. 1-3էն կը տեսնենք թէ, 1. Յիսուս Քրիստոս իր մարմնաւորութենէն առաջ կ'անք մը ունէր որ Աստուածային էր, եւ (ա)

Անիկա միջոց եղաւ արարչագործութեան : «Որով աշխարհքն ալ ստեղծեց» (համար 2) : (բ) Բոլոր էութիւնները անոր ձեռքով կը կառավարուին (համար 3) : (գ) Իր սոյն յատկութիւններով, այսինքն մարմնառութեանն առաջուան վիճակին մէջ աներեւոյթ Աստուծոյ յայտնութիւնը եւ կամ յայտնութեան սկզբունքն է (համար 3) : «Իր փառաց լոյսը» այսինքն, ինչպէս որ լոյսը երեւան կը բերէ կամ կը յայտնէ արեւը, նոյնպէս Անիկա կը յայտնէ Աստուծոյ անձին վերաբերեալ գիտելիքները եւ կամ այն գիտեկաց յայտնութիւնն է : «Իր էութեան բուն պատկերը» Հոս «էութիւն» բառը կը նշանակէ տեսնուածին ներքեւ գտնուող բուն գոյութիւնը : «Բուն պատկեր» ասացուածը, բնագրին մէջ կը նշանակէ պատկեր որ կ'երեւնայ երբ կնիք մը կը կոխուի մօմի վրայ : Ուրեմն ըսել է թէ Որդին՝ Աստուծոյ անտեսանելի անձը ցուցնող պատկերն է : Եւ 2. Անոր մարմնառութեան մէջ այս յայտնութիւնը ամենակատարեալ կերպով ի գործ դրուած է (համար 2-4) :

Իմաստը, զոր կ'ուզուի չեշտել վերոյիշեալ հատուածներուն մէջ, սա է թէ, Թէպէտ Աստուած մեր հասողութենէն վեր եւ մարդկային աչքերու անտեսանելի է, այսու հանդերձ կարող է ինքզինք մեզի յայտնել : Եւ ահա այս կարողութիւնը ի հանդէս բերուեցաւ Յիսուս Քրիստոսով գոհացուցիչ եւ կատարեալ կերպով :

Սուրբ Գրքին սոյն հատուածները Նոր Կտակարանին մէջ Յիսուս Քրիստոսի Աստուածային բնութիւնը նկարագրող ամէնէն կարեւոր համարներն են : Ասոնցմէ զատ ալ կան բազմաթիւ համարներ ու հատուածներ, որոնք կ'աւելնարկեն անոր Աստուածային բնութեան :

ՀՈԳԵՒՈՐ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԱՆՁՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ ՄՇԱԿԵԼ

Այն մայրը, որ իր սիրոյն առատութենէն հոս հոն կը վազէ շարունակ որպէս զի ընտանիքին զանազան անդամներուն համար ընէ այն բաները զորոնք ուղղակի անոնք ընելու են իրենց համար, կը սկսի նկատուիլ ընտանեկան կազմակերպութեան մէջ անոնց պիտոյքին ծառայելու քաջայարմար տարր մը, բայց մազիւ չափ աւելի սէր կամ յարգանք չվայելելու այդ պատճառով, ընդհակառակն : Յետոյ երբ այդ մայրը կը մաշի կը տկարանայ

մարմնով և հոգեով, զաւակը մեծցած այլևս՝ պէտք չզգար անոր ստրկական ծառայութեան, ուրիշ ընկերներ ու բարեկամներ կը գտնէ աւելի հրապուրիչ : Մայրը բնականաբար աւելի աշխատութիւն, հոգ և անձկութիւն կ'ունենայ քան ընտանիքին միւս անդամներէն ունէ մին : Շարունակ զբաղ կ'ըլլայ և իր գործը անվերջ կը թուի :

Իր զաւակներէն ինք աւելի չսիրուի՝ ինքզինք անոնց զոհելուն համար, ինչպէս ցաւով կը վկայեն այս իրողութեան դառն փորձնաւած դժբախտ շատ մայրեր : Մայրը իր անձին անիրաւութիւն ընելու չէ : Այս ըսել չէ՝ թէ ինք իր զաւակները գերի ընելու է, ինչպէս ուղիղ չէ որ անոնք զինք գերի ընեն : Բայց տղայք կը սիրեն օգտակար ըլլալ, կը սիրեն զգալ թէ իրենք իրապէս օգնական են մեծերու, և եթէ քիչ մը գովեստ և թերեւս նաեւ քիչ մը դրամ տրուի անոնց, կը սիրեն անոնք մայրին օգնելու և իրենց հաշուին բան մը շահելու հաճոյքը վայելել : Այսպէս կանուխ կը սորվին աշխատութեան պատուաւորութիւնը, նաեւ մայրին քիչ մը ժամանակ թողուլ որ ինքզինք զարգացնէ և իրենցմէ առաջ ըլլայ ուսման և իմաստասիրութեան մէջ, ընդհանուր ծանօթութեան և հոգեւոր աճման մէջ, որպէս զի միշտ յարգուի իբրեւ իրենց իմացական և հոգեկան առաջնորդը, բարեկամը և խորհրդականը : Ըսուած է թէ «անձնասէր չեղող մայրերու զաւակներ անձնասէր կ'ըլլան» :

Թերեւս տարօրինակ թուի այս խօսքը : Սակայն ճշմարիտ է թէ այն մայրը, որ շարունակ իր ժամանակը, դրամը, ոյժը և հաճոյքը կը զոհէ իր տղայոց օգտին և հաճոյքին համար, զանոնք կը վարժեցնէ՝ միշտ այդ զոհողութիւնն սպասել : Անոնք կը սկսին հետզհետէ աւելի պահանջկոտ ըլլալ և հետզհետէ աւելի բան աւնկալել :

Եթէ մայրը հին շրջագետ կը հագնի որպէս զի իր դուստրը նոր մը հագնի, եթէ ինք կը գործէ որ իր դուստրը խաղայ, անոր

սնապարծ, անձնասէր ու տղէտ ըլլալուն կը նպաստէ անձամբ, և ամենայն հաւանականութեամբ դուստրը ապերախտ կ'ըլլայ և չյարգեր իր մայրը:

ԳԻՏԱԿԱՆ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՆՁԻՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՀՐԱՇԳԻՆ
ՔԻՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Ի. Ի. ՍԼՈՒՆ)

(Շար. Զարդար Բէ-էն և Վերլ)

Ճիշդ նոյնքան յաճախ հակառակ գործողութիւնը կը կրկնուի: Բնածուխի մասնիկներ, որոնք մեր ապրող մարմիններուն մաս կը կազմէին, թթուածնի հիւլէներուն միջոցով խզուած, զատուած մէկդի կ'արձակուին ամէն մէկ շնչառութեան հետ եւ կ'ընկղմին անկենդան աշխարհին Նիրվանային մէջ, իրենց հպատակութիւնը կենդանական թաղաւորութենէն բուսականին փոխելով: Կենդանի նիւթէ անկենդան նիւթի սոյն փոփոխութիւնը ճիշդ այնչափ մեծ հրաշք է որչափ ներհակ գործողութիւնը, եթէ կը մտածէք դուք: Թէ ինչպէս կրնանք մեռնիլ չենք կրնար մենք հասկնալ, ինչպէս չենք կրնար հասկնալ թէ ինչպէս կրնանք ապրիլ: Մարդիկ կ'ըսեն թէ մենք անգամ մը միայն կը մեռնինք: Իսկապէս մենք կը մեռնինք քանի մը տարին անգամ մը ճիշդ այնպէս կատարեալ կերպով, ինչպէս բուն մահուան ժամանակ: Բոլոր ժամանակը մեր դիակները կը նետենք մեզմէ հիւլէ հիւլէ, եւ շատ երկար ժամանակ չանցնիր մինչեւ որ մեր մարմիններուն իւրաքանչիւր մասնիկը կ'ըլլայ մաս հողին եւ օդին, ճիշդ այնպէս կատարեալ կերպով, եւ նոյն եղանակաւ որպէս երբ կը թաղուինք մենք: Ո՛րքան արագ ապրինք, այնքան արագ կը մեռնինք: Եւ եթէ մեռնելէ դադրինք մինչեւ իսկ քանի մը վայրկեան, ապրելէ կը դադրինք: Դիցուք թէ կծծի մարդ մը ըսէր ինքնիրեն, «Ի՞նչ օգուտ ունի ստակ ծախսել աւելի կերակուրի համար: Ես իմ ունեցածս չեմ ուզեր վատնել, օդին նետելով զանիկա իմ ամէն մէկ շնչառութեանս ատեն: Պիտի պահեմ ինչ որ ունիմ, վասն զի կատարելապէս գոհ եմ անկէ, եւ քնածուխի մէկ հիւլէն այնքան աղէկ է որքան ուրիշ հիւլէ մը» Այդ մարդը տասը վայրկեանէն պիտի մեռնի թունաւորութեամբ բուն իսկ իր շունչէն: Մենք միայն այն ատեն կը շահինք երբ կը ծախսենք: «Ով որ իր կեանքը կը կորսնցնէ, պիտի գտնէ զանիկա» Ինչ որ հովին կը նետենք մեզի կը վերադառնայ շատ օրեր ետքը, բուսական-

ներուն եւ կենդանիներուն միջոցով կորովի նոր գանձ բերելով մեր արեգակնային ուժատունէն:

Մարմինն բոլոր մասերը հաւասար արագութեամբ չեն մաշիր եւ նոյն յաճախութեամբ չեն նորոգուիր: Աւելի շարժուն եւ աւելի կակուղ հիւսկէները ամէնէն աւելի արագ կը փոխուին: Արեան բաղադրութիւնը շարունակ կը փոխուի: Բայց մինչեւ իսկ ամենակարծր ոսկորին մէջ գտնուող կրի, քնածուխի եւ փոսփորի մասնիկները շարունակ կ'առնուին եւ անոնց տեղ նորեր կը դրուին, ճիշդ ինչպէս երկաթուղիի կամուրջ մը կը փոխուի կտոր կտոր, առանց փլցնելու զայն եւ ընդմիջելու երթեւեկը տեւէ ատեն: Մարմինն արտաքին մասերուն մէջ ասիկա կրնանք տեսնել մենք: Մատներու բոլորովին նոր եղունգներ կը ստանանք չորս հինգ ամիսն անգամ մը եւ ոտքի մատերու նոր եղունգներ՝ տարին անգամ մը: Մեր թարթիչները իբր հարիւր օր միայն կը տեսնեն, եւ նոր մորթ կը ստանանք աւելի յաճախ քան նոր հանդերձ (այսինքն մեզմէ շատեր), վասն զի անիկա կը նորոգուի ամէն ամիս: Մարմինն միակ մասը որ բոլորովին չփոխուիր քանի մը տարիներու միջոցին (որով սահման կը դնէ հանրութիւնը մոզական եօթը թիւով) մեր ակռաներուն կիտուածն է, եւ այդ պատճառով կ'ունենանք ահա մարդկութեան երկու պատուհասները, ակռայի ցաւ եւ ատամնաբոյժ: Այսպէս կը տեսնուի թէ, որովհետեւ մենք բաղադրուած չենք միեւնոյն նիւթէն, չենք կրնար ըլլալ միեւնոյն անձերը ինչ որ էինք քանի մը տարի առաջ: Ըստ այս տեսութեան, ոչ ոք պէտք է պայմանագրութիւն կնքէ աւելի քան, ըսենք, եօթը տարի առ առաւել: Եթէ մարդ ձերբակալուի տասը տարի առաջ գործած մէկ ոճրին համար, կրնայ դիւրաւ ապացուցանել թէ ինք ուրիշ անձ մըն է: Կրնայ ցուցնել թէ ամէն մէկ մասնիկ որ կը բաղկացնէին այդ գործն ընող մարդը, շատոնց ցնդած անյայտացած է եւ կը կազմէ օդին, ծովուն եւ հողին մասը: Մարդ մը երբեք չտօնախմբեց իր արծաթեայ ամուսնութիւնը միեւնոյն կնոջ հետ, որու հետ ամուսնացած է: Կրնայ գանիկա իր կինը կոչել, բայց ամուսնացած չէ անոր տեւէ մասին հետ — բացի, ինչպէս ըսի, անոր ակռաներէն — եւ թերեւս անոնք ալ փոխուած են: Ըստ Նիւթապաշտ տեսութեան, ամուսնացած, վայելչութեան համար, ամուսնութեան հանդէսը նորէն կատարելու է քանի մը տարին անգամ մը, որպէս զի ամուսնացած մնայ: Ինչո՞ւ այս բաները, որոնք բառականապէս ճշմարիտ են, մեզի անհեթեթ կ'երեւան: Պատճառն է նոյն իսկ ակնյայտի սխալը Նիւթապաշտութեան: Մենք գիտենք թէ մենք

միեւնոյն անձերն ենք որ էինք անցեալ տարի եւ անոր նախորդ տարին : Թէպէտ կրնանք քիչ մը փոխուած ըլլալ, դիտենք թէ պատճառը նոր եղունգներ, նոր թարթիչներ եւ նոր ամէն ինչ ունենալն է : Ատիկա չփոխեց մեզ : Գիտենք թէ թէեւ մեր մարմիններուն մէջ մի հիւլէին տեղը յանկարծ նոր հիւլէներ գրուէին, երբեք պիտի չգիտնայինք տարբերութիւնը : Ինչպէս ըսաւ Յունաց ամէնէն իմաստունը, «Ջուրը կը փոխուի, բայց գետը նոյն կը մնայ» : Իրօք մեր հոգը չեն բնաւ բնածուխի, բորակածնի, ջրածնի եւ թթուածնի մասնաւոր հիւլէները, որոնք կը կազմեն ինչ որ սխալմամբ կը կոչենք զմեզ : Թող երթան անոնք. մենք աւելին կրնանք ստանալ, կամ եթէ չստանանք ալ, պէտք չունինք զանոնք աւելի երկար պահելու : Մենք կցուած չենք մեր մարմինները բաղկացնող նիւթին : Կը տեսնենք թէ ինչպէս յիմար էին եզրիպտացիք, երբ կը հաւատային թէ մարմինն յարուած էր համար հարկ է անաղարտ պահել մեռնող մարդուն միեւնոյն մարմինը, կամ, աւելի ճշգրիտ խօսելու համար, վերջինն այն շատ մը մարմիններուն, զորոնք ապրած էր մարդը իր կենդանութեան ատեն : Կը զմուտէին անոնք այս մարմինը՝ փոխելէ պահելու համար : Կը փաթթէին զանիկա կտաւի բազմապատիկ ծալքերով՝ արգելելու համար անոր աւերումը, եւ անոր վրայ բուրգներ կը կառուցանէին կորուստէ պահպանելու համար : Մեր մարմինները մեզի չեն վերաբերիր : Անոնք լոկ վարձուած են. եւ մենք անցորդ վարձակալներ ենք : Ձեւը աւելի մնայուն է քան նիւթը : Անձը կը մնայ մինչ մարմինը կ'աներեւութանայ : Գէթ գիտենք թէ այսպէս է բանը մինչ կ'ապրինք, եւ լստահ ենք թէ կրնայ այսպէս ըլլալ երբ կը մեռնինք : Մեր մարմինները պարզապէս են Աստուծոյ կաղապարելու կաւը, զոր Ան շարունակ կը ձեւակերպէ նոր եւ աւելի գեղեցիկ կերպարաններու վերածելու համար, բնաւ անոր ոեւէ մէկ մասը մէկ կողմ չնետելով, ընաւ չվառնելով դայն, ընաւ երկար ժամանակ անգործ չթողելով դայն :

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ ՆԱԽՆԵԱՅ ՄԷՋ

Յոյներն ու Հռոմայեցիները մասնաւոր ուշադրութիւն կու տային իրենց երիտասարդներուն ֆիզիքական կրթութեան, հանրային ջուրի հայթայթման եւ լողաբաններու : Եւ Աթէնք ու Հռոմ ականներ ունէին իրենց կանխադոյն ժամանակները : Միջին Դարերու մէջ առողջապահութիւնը նշանաւոր կերպով կասեցաւ : Տգիտութիւն եւ անմարդավայել նախապաշարունակներ կը տիրէին : Եւ

այս էր անցելոյն ամէնէն վատառողջային ժամանակամիջոցը : Եւրոպական շատ քաղաքներու շէնքերը խռնուած էին իրարու կից շէնքերով եւ քաղաքները պարսպապատ էին : Փողոցները նեղ էին եւ ծուռումուռ, եւ լոյսէ ու օդէ զուրկ : Աղտողութիւններու դէզերը սոսկալի էին : Ախոռներն ու մարդկային բնակարանները իրարու մօտիկ կամ դպած էին : Մեռելները կը թաղուէին եկեղեցիներուն բակը կամ եկեղեցիներուն մէջ : Ջրհորներուն մէջ ապականեալ ջուր կը վազէ : Բոլոր պայմանները նպաստաւոր էին համաճարակ ակտերու ծաւալման, եւ միայն Ժ. Դարուն մէջ արեւելեան եւ կամ պարսաւոր ժամտախօր, արդի պատմագիրներու Սեւ Մահը, կը տանէր Եւրոպայի բնակիչներուն չորրորդը : Միտունները բնական մահերէն յոյժ շատ պակաս էին : Հարկ կ'ըլլար քաղաքները նորէն բազմամարդացնել պակասած բնակիչներուն տեղ գեղերէ բնակիչներ բերելով : Այս տեղեկութիւնները, որ քաղուած են մեր արդի ժամանակներու առողջական վիճակին վրայ նոր գրուածներէ, մեր օրերու զարգացումը կը լուսարանեն բազդատութիւններու միջոցով :

ԱՅԼԵԻԱՅԼՔ

ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐ

(Յ. Գ. Գ.)

Աբւ. Մանուկ (թիւ 33, 34). Տ. Բարգէն Վրդ. կ'աւարտէ իր «Կրօնն ու հրապարակագրութիւնը» յօդուածը : Խօսելով Հայ Եկեղեցւոյ հետ Հայ թերթերու յարաբերութեան վրայ կ'ըսէ թէ Հայ ժողովրդին բարոյական, իմացական եւ հոգեկան կրթութեան համար Հայ թերթերէն ակնկալուած արդիւնքը չերեւիր, թէ Հայ թերթերու վարիչները առհասարակ անձնական շահու սկզբունքէն կ'առաջնորդուին, զրոգներու մեծամասնութիւնը եկեղեցական խնդիրներով զբաղելու կարող չէ, եւ թէ պէտք է ունենալ լրագիր մը որ կարող ըլլայ ըստ արժանւոյն արտայայտել Հայ Եկեղեցւոյ վարդապետութիւնները եւ դադափարները, պատասխան տալ ժողովրդին մէջ ծագած կրօնական բաժանումներուն եւ պաշտպանել եկեղեցւոյ շահերը : Յօդուածագրին դադափարներն առհասարակ գովելի են : Հայ Եկեղեցւոյ համար այդպիսի թերթ մը անհրաժեշտ է : — Ա. Նաւարեան տեղեկութիւն կու տայ Վիքթոր Հիւկօի Բալէին վրայ :

Բէրալն (թիւ 33, 34). Փրոֆ. Յ. Հ. Ճէճիգեան կը ձեռնարկէ Ֆէնէլոնի վրայ տեղեկութիւններ

տալ : — «Բժիշկը» շատ գեղեցիկ եւ ընթերցման արժանի պատասխան մը կու տայ Մուշեղ Վրդ.ի «Վերլուծումներ» խորագրով յօդուածին , որ Ա.Լ. Մանուկի 11 թիւին մէջ երեւցաւ : — Պատ. Փառնակ Իսկէնտէրեան կը գրէ ազահուծեան մեղապարտութեան եւ ճշմարիտ հարստութեան վրայ , որ երկնային ոսկին է : — Լ. Մեսրոպեան Ա.Լ. Մանուկի 30 թիւին մէջ «Բնազդ եւ Իմացականութիւն» խորագրով երեւցած յօդուածին պատասխանելով ցոյց կու տայ թէ կենդանիները իմացականութիւն չունին : Կը կարծենք թէ Մեսրոպեան իմացականութիւն բառը չգործածեր այն իմաստով , որով Տէրպետէրեան կը գործածէ զայն : Իմացականութիւնն անհրաժեշտ բարոյական ու հոգեկան կարողութիւններ չպարունակեր : Սոյն երկու գրողները զիտակցութիւն բառն ալ նոյն իմաստով չեն գործածած : Գիտակցութիւնը ընդհանուր առումով կայ հոգեկան ամէն գործի մէջ : Անգղիերէն լեզուով «անշնչ» կը կոչուի այս : Գիտակցութեան ուրիշ մէկ առումն ալ գործողին ինքզինք ճանչնալն է : Ասոր կ'ըսուի «էլֆ-տաշնչ» : Գիտակցութիւնն առաջին առումով իմացականութեան անհրաժեշտ պայման է եւ կայ կենդանիներուն մէջ : — Յ. Ս. Գամպուրեան կը պատասխանէ սա հարցման թէ ինչպէս կ'ըլլայ որ մէկ գիշերուան մէջ կը ճերմկին մարդուս մազերը :

Ծաղի (թիւ 29, 30) . «Ակեպտիկ» գեղեցկապէս կը բացատրէ թէ ճշմարիտ մրցակցութիւնը կը յաջողի այն ժամանակ միայն , երբ մարդ իր մրցակիցներուն վրասը չփնտռեր , այլ անոնցմէ գերազանց կարողութիւն ցոյց կու տայ : — Զապէլ Եսայեան կը ցուցնէ թէ Պալզաքի կնոջ տիպարներն ինչ էին : — Մ. Նալպանտեան , զիտական բառերու հայացման վրայ խօսելով , զանոնք նոյնութեամբ առնելու եւ կամ հայացնելու անպատեհութիւնը եւ դժուարութիւնը կը յիշէ , եւ կը յանձնարարէ՝ որչափ կարելի է՝ առ հասարակ անոնց Հայերէնը դնել , եւ ի հարկին օտար բառերը գործածել : Յօդուածագիրը կը յանձնարարէ նաեւ վարժապետական դպրոց մը հիմնել Կ. պոլսոյ մէջ : Այս յանձնարարութիւնը շատ յարմար է : Կ'արժէ որ ուսուցչութեան արուեստը մեր մէջ աւելի ուսումնասիրուի քան զոր ուսումնասիրուած է մինչեւ ցարդ : — Ուշագրաւ այս յօդուածներու կարգին մէջ Ծաղիի չվայելցուցինք Գաղաթի խորագրով անբարոյական յօդուածը :

Մանուկ (թիւ 33, 34) . Մէրսէտէս ամփոփմամբ կը ներկայացնէ ինչ որ Մ. Բարնէկի ըսած է կեանքի մէջ յաջողելու պայմաններուն վրայ : Ահաւասիկ

միլիառատերին խրատները . Զգուշացիր ոգելից ըմպելիէ , բաղդախաղէ եւ ուրիշի երաշխաւոր ըլլալէ : Պարտականութեանդ հաւատարիմ եղիր : Ուշադիր եղիր , ոչ միայն քու գործիդ , այլ ուրիշներու գործին ալ , նաեւ խնայագէտ : — Երուանդ Մեսիաեան կը նկարագրէ ընտիր բանաստեղծութեան հանգամանքները : — Զիֆթէ Սարաֆ , գաւառացի Հայ կնոջ բարոյականին վրայ Մանուկի մէջ հրատարակուած յօդուածները ամփոփելով , կ'ըսէ թէ զայն բաւական ստորին կը գտնէ , թէ ամուսնութեան եկեղեցական կանոնադիրը բարեփոխման կը կարօտի եւ թէ բարոյականի անկումը աւելի շատ է գիւղերու մէջ : — Ամուսնի ընտրութեան նկատմամբ 100 Ամերիկուհիներու կարծիքները կ'ամփոփուին :

ՄԱՆՐՄՈՒՆՐ

Վիճակագրութիւնը , զոր Տէյլ Նէշ անցեալ քանի մը ամիսներու միջոցին հաւաքած է Լոնտոնի մէջ եկեղեցի յաճախողներուն նկատմամբ , ցոյց կու տայ թէ Անկլիքան եկեղեցիներուն մէջ Աստուածային պաշտամունքի ներկայ գտնուած են 430,153 հոգի , եւ միւս յարանուանութիւններուն պատկանեալ եկեղեցիներուն մէջ 416,225 :

— Նէյշը ու Լէշը բաղդատութիւն մը կ'ընէ Մեծ Բրիտանիոյ եւ Միացեալ Նահանգներու համալսարաններուն մէջտեղ : Կը գտնէ թէ Մեծ Բրիտանիոյ մէջ 600 Համալսարանական ուսանող կայ առ մէն մի միլիոն բնակիչ , մինչ Միացեալ Նահանգներուն մէջ կայ 1,276 առ մէն մի միլիոն բնակիչ : Նաեւ կը գտնէ թէ 1871է մինչեւ 1901 , երեսուն տարուան մէջ , բարձրագոյն դաստիարակութեան համար անհատ անձերու տուած զրամը Միացեալ Նահանգներու մէջ անհատ անձերու նոյն նպատակով տուածին ութպատիկն էր : մինչ առաջին երկրին մէջ կառավարութեան ըրած նպաստին գումարը վեցպատիկն էր վերջինին : Գերմանիոյ մէջ 787 համալսարանական ուսանող կայ առ մէն մի միլիոն բնակիչ :

— Միացեալ Նահանգներուն Երեցական Եկեղեցւոյն Արտասահմանի Առաքելութիւնը 56 այր եւ կին աւելցուց աւետարանչական գործին մէջ աշխատողներու թիւին վրայ :

— Նիւ Եորք քաղաքին մէջ յանձնախումբ մը ծրագիր մը ներկայացուցած է , որու նպատակն է հանրային հանգստութիւն եւ ճարտարապետական գեղեցկութիւն ընդարձակ առումով : Ծրագիրը կը տրամադրէ վար առնել Սիթի Հոլի Պարտէզին բոլոր շէնքերը բաց ի բուն Սիթի Հոլէն ,

ընդարձակել Պարտէզը, գնելով անոր կից ստացուածները, եւ այդ ստացուածներուն վրայ գեղեցիկ նոր շէնքեր կառուցանել քաղաքային վարչութեան համար: Ծրագրին մէկ նպատակն է կառուցանել 650 ոտք բարձրութեամբ աշտարակ մը, որ պարունակէ 42 յարկ: Կը հաշուուի թէ այս շէնքերուն պիտի երթայ տասնուկէս միլիոն տոլար, եւ ամբողջ ծրագրին գործադրութիւնը կը կարօտի երեսուն միլիոն տոլարի:

— Անցեալ հինգ տարիներուն մէջ Արեւելեան եւրոպայէ Միացեալ Նահանգները Հրեաներ գաղթած են աւելի թուով քան երբ Սպանիայէ արտաքսուեցան անոնք: Ֆէրտինանտի եւ Իզապելլայի իշխանութեան օրով:

— 1902 Յունիս 30ին վերջացող տարւոյն մէջ Միացեալ Նահանգներուն մէջ երկաթուղիով ճամբորդողներուն թիւն էր 649,878,505:

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԻ

(Շար. Նախորդ Բէ-էն)

Յօդ. 7. Մարդահամարի պաշտօնեայք, ամէն տարի հարկատուութեան տարիքը թեւակոխող եւ նոյն տարին մեռնող անձանց ցանկերը պիտի մատուցանեն, որոնց վրայ պիտի կատարուի տրոց բաշխումը կամ արձանագրութեանց ջնջումը: Անոնք որ ի նորոյ անձնական տուրքի կ'ենթարկուին, իրենց հաղորդուած ազդարարագրին թուականէն մինչեւ 10 օր, կրնան առարկութիւններ ընել: Այս առարկութիւններուն նկատմամբ տրուած որոշումները վերջնական են, մինչեւ որ նոր քննութիւն մը կատարուի:

Յօդ. 8. Անոնք որ ախտաժէտ (ֆալս-է) ըլլալով հանդերձ անձնական տուրքի ենթարկուած են, եւ կամ տրոց բաշխումէն ետք ախտաժէտ եղած են, ամէն ատեն իրենց ընական գիւղէն կամ թաղէն մէմէկ վաւերացեալ իմուխապէրով կրնան դիմում ընել: Այսպիսիք գաւառակներու, գաւառներու եւ նահանգներու մէջ Իտալիէի Ժողովներուն եւ Պոլսոյ մէջ Մալիէի Ժողովին որոշմամբ կրնան անձնական տուրքէ ազատ մնալ: Այս մասին իրենց խնդրագրերն ու յարակից վկայագրերը (եւո-կոպէր) դրոշմի տուրքէ ազատ են:

Յօդ. 9. Առաջին անգամ դրուած ու բաշխուած անձնական տուրքը, մէկ տարին լրանալէն ետքը, վերաքննելի է: Բայց անկէ վերջ, վերաքննութիւն եւ փոփոխման գործառնութիւնք, նախորդ յօդուածին համաձայն, երեք տարին անգամ մը միայն տեղի պիտի ունենան:

ԱՆՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀԻՆ ԲԱՆՅԱՆ ԵՂԱՆԻՔ

Յօդ. 10. Ելեւմտական պաշտօնեայք, Փետր. 15էն մինչեւ 25, մէն մի հարկատուի համար, թիւ 1 նմոյշին համաձայն, եւ իւրաքանչիւր դասակարգի համար տարբեր գոյներով եւ հինգ տարուան համար անձնական տուրքի փոփոխութիւն մը պատրաստելով, հարկահաւաքներուն միջոցաւ պիտի բաշխեն մինչեւ Մարտ 1:

Յօդ. 11. Անձնական տուրքի վճարումն ամէն տարի Մարտի առաջին օրը պարտաւորիչ է: Մէկ անգամէն կը գանձուի, եւ պաշտօնէից անձնական տուրքն ամէն տարի Ապրիլի ամսաթիւէն վար կը դրուի:

Յօդ. 12. Ամէն ոք պարտաւոր է իր անձնական տուրքը եւ պարտքը վճարած ըլլալ, երբ անշարժ ստացուածք մը գնէ կամ վաճառմամբ եւ ժառանգարար ու իշխի փոխանցէ, վարձէ կամ վարձու տայ եւ անցագիր առնէ: Եթէ իր պարտքը չէ վճարած, այսպիսի դէպքերու վերաբերեալ պաշտօնական ձեւակերպութիւնք կը յետաձգուին մինչեւ որ պարտքը վճարէ:

Յօդ. 13. Անձնական տուրքը, տրոց գանձման կանոնագրին համաձայն, հարկահաւաքներուն միջոցաւ կը գանձուի: Անձնական տուրքը գանձող հարկահաւաքը, եւ եթէ ուղղակի կառավարական սնտուկին վճարուած է, ելեւմտական դիւանը, դրամին գանձուած ըլլալն ու գանձման օրին թուականը եւ թիւը սիւնակներուն մէջ նշանակելով, յատկապէս այս տուրքին գործածուելու համար տպուած համապատասխան դրոշմ մը կը փակցնէ: Մէկ տարեկան անձնական տուրքին փոխարէն ինչ գումար որ վճարուի, նոյն գումարին համապատասխան մէկ հատ համեմատական դրոշմ պէտք է փակցուի: 100 դահ. փոխարէն 250 դահ. դրոշմաթուղթ փակցնել ներելի չէ:

Յօդ. 14. Սոյն կանոնագրին գործադրութիւնն յանձնուած է Ելեւմտական նախարարութեան:

26 Ճէմադի իւլ Էվլէ 1321, 7 Օգոս. 1319

ՀՈԳԵՒՈՐ ԵՐԳԱՐԱՆԻ ԽՆԴԻՐԸ

Հոգեւոր երգերն են շատ կարեւոր, ուստի մեր եկեղեցիք կ'արժէ որ անոնց աւելի կարեւորութիւն տան: Այսպէս ըրած են ոմանք որ Պոլիս են եւ ի շրջակայս: Ուստի Բիւթ. Հոգեւոր Միութիւնն իբր քսան տարիէ հետէ յանձնարարութիւններ կ'ընէ երգեր պատրաստելու եւ հրատարակելու: Այսպէս իբր 17 տարի առաջ յանձնուեցաւ մասնախմբի մը, որուն իբր տասը տարի գրագիրն եղայ: Անդամոց շատերը գացին երկնայնոց հետ երգելու,

իսկ իրենց արդիւնք դեռ կը մնան : Ասոնք չուզեցին հին երգերը սրբադրել, այլ նորեր աւելցնելով թողուլ որ ժողովրդեան ճաշակը որոշէ : Եթէ ըլլան երգեր որ ալ անգործածելի կ'ըլլան, ասոնք յաջորդ տպագրութենէ կը վերցուին : Հազարէ աւելի երգեր պատրաստուեցան : Ասոնց ոմանք էին Շարականներէ եւ գրաբար երգերէ, ոմանք անփոփոխ եւ ոմանք ծաղկաքաղ : Երգոց շատերն էին թարգմանութիւնք, ոմանք յատուկ եղանակներով : Եթէ նշանաւոր երգի մը երկու ընտիր թարգմանութիւնք կային, երկուքն ալ պիտի գրուէին, որ ժողովուրդը նախընտրէր : Այն երգոց մէջ կային եւ հեղինակութիւնք : Այս երգոց նիւթերն էին բազմատեսակ եւ ամէն պիտոյից պատկան : Հասկըցուեցաւ սակայն թէ հազար նոր երգ տպելու դրամ չկար, թերեւս խոհեմութիւն ալ չէր : Ուստի 250 ի չափ նոր երգեր ընտրուելով մատուցուեցան հրատարակիչ միսիոնարաց : Գուցէ նիւթական պարագայը անպատեղան եղան զանոնք հրատարակելու : Գուցէ ոմանք ալ անտեղեկայ այս պատրաստութեանց եւ նոր ճաշակի անձինք՝ ուզեցին հին երգերը սրբադրել տալ : Ասոնց հրատարակած նմոշներուն վրայ Ա. Ի. Ե. Տ. Ա. Բ. Ե. Բ. ի թիւ 23 հրատարակած երկու քննադատութեանց համաձայն եմ, Յատկապէս Ծ. Ն. Ծ. ի բոլոր առաջարկութիւնները կ'երկրորդեմ : Եւ կը խնդրեմ որ յանձնախումբն հաճի այն 250 երգերը սրբադրել, եթէ պէտք է, եւ 750 մնացածէն ուղածներն առնել : Առջինները Տ. Զ. Ս. Պարնըմի յանձնուած են, վերջինները Մ. Փիթի դարակաց մէջ պահ գրուած են :

Այսպէս Հոգեւոր Երեւանի Գեղարար, եւ ամէն ճաշակի անձինք իրենց յարմարը պիտի գտնեն շատ մը նիւթոց վերաբերմամբ : Երբ այսպէս պատրաստեալ ըլլայ, բայց բաւական դրամ չգտնուի, եւ եթէ Բիւթ. Հոգեւոր Միութիւնն ուզէ, թերեւս կրնանք Ամերիկայի Հայ Աւետարանականներէն գումար մը հանգանակել :

Նիւ Եորք

Ա. Գ. Ի. Ե. Տ. Ա. Բ. Ե. Բ.

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Ձեռն-ՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԵՍ ՄԸ Ի ՊԹԼԻԶ

Պատ. Յակոբ Գաբրիէլեանի մահուամբը Մշոյ եւ չրջակայ գիւղերու Աւետ. ժողովուրդը անհովիւ մնացած էր : Ուրախ ենք ըսել որ հիմա Արժ. Պատ. Գրիգոր Լ. Ստեփանեան, որ տարիէ մը ի վեր արդէն Մշոյ մէջ կը գործէր, կու գայ նոյն պէտքը լրացնելու յօգուտ եւ ի միսթարութիւն նոյն Հայ Աւետ. եկեղեցիներու :

Օգոս. 15, շաբաթ օր, Վեր. Մ. Գոլի նախագահութեամբ եւ իր սենեկին մէջ ժողով մը կազմուեցաւ, ուր հրաւիրուեցաւ Պատ. Գրիգոր, եւ ներկաները անոր Բրիստոնէական փորձառութիւնը եւ ուղիղ վարդապետութեան եւ դաւանութեան քննութիւնը լսելով : Կամահաճ ընդունելութեամբ որոշեցին զինք ձեռնադրել իրրեւ չրջիկ աւետարանիչ եւ հովիւ Մշոյ կողմերուն :

Կիրակի, առաւօտեան աղօթաժողովէն վերջ, Արժ. Խաչիկ էֆ. Վարդանեան ծանոյց Պատ. Ստեփանեանի արժանաւոր նուիրագործումը : Կը յուսանք որ այն աւետարան օր մ'էր այն եկեղեցիներուն, որոնք արդիւնք պիտի քաղեն այս նորընտիր եկեղեցականի ջանքերէն : Հոնդէսը կատարուեցաւ կէսօրուան քարոզի միջոցին : Պիթիգի երկսեռ ժողովուրդը, ինչպէս նաեւ Կարնոյ Ամերիկացի հիւրեր, ժպտուն երեսով, ժպտուն հանդերձով, ամէնքն ալ սիրով ներկայացան այս փափաքելի հանդէսին : Ամպինը ծաղկներով եւ որթատունկի ճիւղերով դարդարուած էր, շատ սրտեր ալ անկեղծ ուրախութեան զգացմամբ : Նախ Խաչիկ էֆ. Վարդանեան, տեղոյս հմուտ քարոզիչը, կարգաց Յովհ. Գ. գլուխը : Եռանդով երգեր երգուեցան : Ապա Վանէն հոս այցելող էրզրումի միսիոնարը, Մ. Սթէյփըլըն, 16րդ համարը բնաբան ընտրելով, ազգու ձայնով խօսեցաւ Բրիստոնի սիրոյն վրայ եւ շարունակելով ըսաւ, «Ինք եկաւ աշխարհիս մէջ, իր անչափ սիրով շատ հոգիներ շահեցաւ, փարախ մը կազմեց — ծերերը, որ երկրորդ մանկութեան մէջ են, երիտասարդներ եւ մանուկներ, իրրեւ տկար գաղութներ — այս երեք կարգի ընտրեալ ոչխարները իր հետեւորդ պաշտօնէից յանձնեց որ միութեան սիրոյ հետ հաստատ պահեն զանոնք : Ուստի քու պաշտօնդ է, ով հովիւ, Բրիստոնի հօտը «Ինք» արածել, ինչպէս ինք յայտնի կ'ըսէ, «Արածէ իմ գաղութներս» : Ուշադրութեամբ ունկնդրեցինք այս էական ճշմարտութեան : Մ. Սթէյփըլըն խօսքը լմնցնելէ վերջ անհուն գոհունակութեամբ եւ բուռն խանդով ներշնչուած եկաւ ուղերձել Վեր. Մ. Գոլ, Իւր ներքին յաւգումը խօսիլ կու տար իրեն խիստ արտակարգ կերպով : Եւ ո՞վ չյուզուիր, երբ ճշմարտապէս այսպիսի հանդէսի մը վսեմութիւնը կ'ըմբռնէ : Բրիստոն ներգործիչ տարր մըն է : Զայնը նուազկոտ էր, երբեմն կը հեկեկար եւ բառերը կը թրթռային իր շրթանց վրայ, արտասուք երեսէն վար կը թափէր : Առաջ խօսքը ուղղեց ժողովուրդին՝ աւելի ծանօթացնելով Պատ. Ստեփանեանի կենցաղը : Ապա նոր հովուին դառնալով ըսաւ,

«Անձկանօք կը սպասէի այսպիսի օրուան մը եւ մեծ ուրախութեամբ կը ձեռնագրեմ այսօր զքեզ, իբրեւ մեր որդին: Գնա Տէրով այգին մշակել: Անոր այգիին մէջ քաջալերութիւն գտիր: Ինք քեզի հետ ըլլայ եւ յաջողէ:»

Երկու միսիոնարներ ձեռքերնին հովիւին զլսուն վրայ դնելով՝ Մր. Գոլ սրտառուէ աղօթք մը ըրաւ, խնդրելով որ Տէրը ընդունի եւ առաջնորդէ անոր, եւ փառաբանութեան երգէն ետք Պատ. Ստեփանեան առաքելական օրհնութիւնը տուաւ եւ հանդէսը վերջացաւ: Ժողովուրդը լաւ տպաւորութեան տակ դուրս ելաւ. եւ շնորհաւորեց ձեռնադրեալը: Մենք բաւական ուրախացանք: Կը յուսանք թէ շատ Աւետ. եկեղեցիներ ալ մեղի ուրախակից կ'ըլլան:

ԲԱՐԵՎԱՄԻՍ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Մայրաքաղաքիս Հայ Աւետարանականները դառն կորուստ մ'ալ կ'ունենան յանձին Դրիգոր աղա Էնֆիլէճեանի, որուն յոնկարծական մահը յուզեց իր ընտանիքները: Սոյն բարեկամը Քրիստոնէական բարձր մակարդակին վրայ՝ գովելի յատկութիւններով օժտուած անձնաւորութիւն մըն էր: Անոր նկարագրին վրայ կատարեալ տեսութիւն մը ներկայացնելու յաւակնութիւնը չունիմ. ոչ փառաքանքի գրիչս կը ներէ, ոչ ալ ըստ բաւականին պաշար ունիմ:

Իր վիճակին տեղեկանալու համար իրեն երկրորդ նամակս կը գրէի: Չէի գիտեր թէ անդին սեւ հողերու յանձնած էին իմ սրտակիցս: Եկող բոթատու գոյժը ցնցեց հոգիս, ու զրիչը ձեռքէս վար ինկաւ: Չաքարիայի պապանձումը բռնեց զիս: Ինձ համար օրքան ալ դժուար ըլլար, դարձեալ պիտի տենչայի բարեկամիս սնարին վերեւը գտնուիլ անոր մահուան սեւ ժամուն՝ լսելու համար իր մշտնջենական հրաժեշտի վերջին յորդորները: Երբ ինձմէ կը բաժնուէր նաւամատոյցը, անդիսակ որ վերջին ուղեւոր մըն էր այս փշալից վայրէն, անշուշտ իր հիւանդագին վիճակին բերմամբ, կամ նախաղբացումով մը ըսաւ ինձ թէ «Ես կը մեկնիմ, եթէ իմ մեկնումս մշտնջենական ալ ըլլայ, կայ Մէկը որ անբաժան է ձեզմէ: Անոր նայեցէք, Անոր յարեցէք, եւ այս պարագային ձեզի բան մը կը մնայ ըսել, Կամք Տեառն օրհնեալ եղիցի:» Խոր սարսափ մը զգացի այս խորհրդաւոր խօսքին ի լուր, ու չկրնալով այլեւս պատասխանել, չիթ, չիթ կայլակներու տարափ մը տեղաց աչքերէս:

Յաւէտ անկեղծ հիացմանս առարկայ դարձած էր այդ եղական մարդուն հոգեւոր զգացմանց

եւ բարոյական սկզբանց արտայայտութիւնը: Սա Գիւսկին վաղեմի անկեղծ բարեկամս էր, որուն հետ գործօն դեր մը ունեցած է Քրիստոնէութիւնը քարոզելու եւ տարածելու նուիրական պարտականութեանը մէջ: Գիւսկին պէս ներհուն անձնաւորութիւն մը չէր, բայց կը յանդգնիմ ըսելու թէ Գիւսկ անշուշտ կը ներշնչուէր եւ կը քաջալերուէր անոր հոգեւունչ եւ հոգեբուրդի աղօթքներէն, զորս տարիներ առաջ կը լսէր անկէ: Ընտանեաց տէր, արհեստաւոր ըլլալ, բազում խոչընդոտներու դէմ բաղիւր ու միանգամայն զՔրիստոս քարոզել զիւրին բան է: Դիւրին չէ բացատրել սոյն բարեկաշտ եղբոր առ Քրիստոս ունեցած սէրը, որով վառուած ու տոգորուած էր համակ: Կարծեմ կրնամ մի քիչ զաղափար տալ. երբ ըսեմ թէ սոսկ սիրահար մըն էր Քրիստոսին: Մոլեղնաբար կը սիրէր զՅիսուս: Հանրածանօթ էր իրրեւ ծայրայեղ ջերմեւոր Քրիստոնեայ մը: Իրաւամբ յիշատակի արժանի է անոր Քրիստոնէական բեղուն գործունէութիւնը: Միշտ առիթ կը փնտռէր որ ամէն օր հոգեւոր պարտականութիւն մը կատարէր: Երբ տունէն դուրս կ'ելլէր, անմահ հոգիի մը, բարոյապէս խեղճ եւ անսուղ մէկուն Աստուծոյ խօսքէն բան մը հաղորդելու մարմաջէն բռնուած էր:

Զմրան եղանակին, կիրակի օր մը կանուխ երբ ամէն մարդ ներսէ ներս տաքուկ սենեակներ քաշուած էր, անկա դուրս նետուած էր: Տունս եկաւ, զաւելտօրէն «Ինչ Յովնանու պէս ներքնասենեակը քաշուած ես. դուրս ելիր, հոգիդ հաւատքով ամրապնդէ, այսօր անմահ հոգիներ, խեղճ եւ անօղնական հիւանդներ մեզ կը սպասեն», ըսաւ: Ի՞նչ մեղքս պահեմ, դժկամակեցայ իր առաջարկին համակերպելու, բայց չէի կրնար վերջապէս ընդդիմանալ անոր համոզիչ եւ քաջալերիչ խօսքերուն առջեւ: Դուրս ելանք, հիւանդանոցի ծամբան ձեռք առած էինք: Ըսաւ թէ «Այս գիշեր ալ հիւր ունէի, գրեթէ ընտու չընացայ, շատ տաք վիճարանութիւններ ունեցանք եւ շատ յուզուած էի», զարմացմամբ իրեն կը հարցնէի թէ «Ո՞վ պէտք է ըլլայ այն յանդուգն հիւրը, որ քեզ այսպէս մինչեւ առտու կը յոգնեցնէ:» Ժպտելով պատասխանեց թէ «Անձանօթ հիւր մը չէր այն, Սուրբ Դիրքն էր, Սուրբ Հոգին էր որուն հետ կը մարտնչէի մինչեւ արշալոյս:» Յափշտակուած էի անոր այս հոգեւոր խօսակցութեան քաղցրութենէն այնպէս որ ծամբուն հեռաւորութիւնը չզգացի, երբ ինքզինքս հիւանդանոց դադայ: Եօթը ծանր հիւանդներու ջովն ենք հիմա, որոցմէ ոմանք կեանքի եւ մահուան ճիշտ ժամին մէջ կը տապալկէին: Երանելի ընկերս իր

օրհնեալ բերանը բանալով Աւետարանի յուսալից խոստմունքներովը մխիթարեց եւ զօրացուց զանոնք, դարձի հրաւիրեց, Փրկչին առաջնորդեց, վերջապէս քաջալերեց որ մահէն չերկնչին։ Իր այս խորհրդաւոր խօսքերը բուժիչ սպեղանի մը եղան անոնց կսկծազին ցաւերուն, կազդուրուեցան այս հոգեւոր խրախուսական յայտնութիւններէն, այնպէս որ բոլոր հիւանդները արտասուալից աչքերով կ'ըսէին թէ զինք Աստուած առաջնորդեց իրենց, որպէս զի ապաշխարելու վերջին ազդարարութիւն մը ընդունին։ Հիւանդներուն չափ ես ալ ինքզինքս յուզուած գտայ հոն, միջավայրը ինքնին շատ յուզիչ էր, հիւանդներու մահամերձ վիճակը, բարեկամիս զօրաւոր հաւատքին արտայայտութիւնը խոր տպաւորութիւն մը գործեցին վրաս։ Այդ այցելութիւնը անմոռանալի յիշատակութիւն մը պիտի ըլլայ բովանդակ կեանքիս տեւողութեանը մէջ։ Ո՛վ երանելի, օրհնեալ ըլլայ քու այդ նուիրական յիշատակդ։

Յոյժ կը սիրէր ճառել սիրոյ եւ հաւատքի վրայ. պարզ կը խօսէր, բայց իր պարզութեան մէջ կը նշմարուէր անդրդուելի հաւատքի եւ անշէջ սիրոյ արտայայտութիւն։ Իր մեղրահոռ բերնէն քաղցրութիւն, անկեղծութիւն, սէր եւ կարեկցութիւն կը կը կաթկթէր։ Անխտիր կը սիրէր ամէն ոք, զիտնալով թէ ամէնքն ալ անմահ հոգիներ ունին։ Անյիշալար եւ անոխակալ ոգի մը կը կրէր։ Շատ համբերող էր, ներողամտութեամբ կը վարուէր ամէն անոնց հետ, որոնք զինք կը վշտացնէին յանիրաւի։ Զմարդիկ մխիթարելու, համոզելու եւ սիրաշահելու կերպերը քաջ գիտէր։ Իր քով տրտմութեամբ եկողը բերկրութեամբ կը վերադառնար։ Երբ անհամաձայնութիւն եւ պառակտում մը ծագէր Քրիստոնեայ եղբարց մէջ, զիտէր զանոնք հաշտեցնելու եւ կտաւաբերելու գաղտնիքը։ Մէկ միջոց ունէր, Սուրբ Գիրքը, մէկ զօրավիգ եւ օգնական ունէր, Սուրբ Հոգին։ Անով կը յաղթէր, կը յաջողէր։ Աղօթքը իր ուժի գանձարանն էր. անկէ կը հանէր իր սրտին թանկագին գոհարները։ Պոլսոյ մէջ այժմու Քրիստ. Ե. Ը. ի աղօթքի ժողովը իրեն կը պարտի իր գոյութիւնը։ Ինքն էր անոր հիմնադիրը, յորում անդադար աշխատած է քսանեւերկու տարիներ՝ բոլոր իր կորովն անոր յառաջացման նուիրելով։ Իր հոգին այս ժողովներուն մէջն էր որ կը նորոգուէր ու կը նորոգէր, կը քաջալերուէր ու կը քաջալերէր։ Կը սիրէր նաեւ առանձնական աղօթքը, զիչեր ցերեկ յարածամ կ'աղօթէր, Բանիցս տեսնուած է որ կէսգիշերուան պահերուն, առանձնանալով իր տան մէկ անկիւնը, ջերմեռանդաբար կ'աղօթէր անմահ հոգիներու փրկութեան համար։

Աղօթքի ժողովներու մէջ անոր խօսելու եղանակը շատ յուզիչ էր։ Անկարելի էր չազդուել ու չզարհուրիլ ի տես անոր հաւատքին։ Ամէնէն քարասիրտ մարդոց իսկ զգացումի ներուժանք մը ունէր։ Հաւատքի կռուանին վրայ հաստատ կեցած երկինքէն մարգարիտներ կը տեղացնէր իր շուրջ։ Հաւատքի եւ սիրոյ թելերով կը վերանար եւ հոգիներու անտեսանելի աշխարհներուն մէջ կը դեգերէր, ներկաներուն վրայ այն տպաւորութիւնը կը ձգէր թէ երկինքի յաւիտենական մթնոլորտին մէջ սաւառնող հոգի մը կը տեսնեն որ երկրի վրայ կը կենայ։ Խօսած պահուն իր էութեամբ կը սարսուար, դառնապէս կուլար եւ կը լացնէր, կը յուզուէր եւ կը յուզէր, կը ներշնչուէր եւ կը ներշնչէր։ Աղօթքի հոգիով կ'ապրէր քան թէ կը խօսէր. մինչեւ որ Սուրբ Հոգիէն ջներշնչուէր, ոչ կը խօսէր, ոչ կ'աղօթէր։ Երբ վրդովեալ կը գտնէր զինք՝ աղօթելու կը դիմէր, կ'աղօթէր այնչափ մինչեւ որ սրտի կատարեալ անդորրութիւն եւ գոհունակութիւն զգար։ Երբ աղօթելու համար կ'առանձնանար, Յակոբին պէս կը մենամարտէր Տէրոջը հետ, Մովսէսին պէս կը պաղատէր, կը թախանձէր որ երես առ երես տեսնայ զԵնօվ. անոր պէս Բանանու երկիրը լիովին վայելել կը տենչար, այսինքն դեռ կ'ուզէր ապրիլ եւ Քրիստոսի համար աշխատիլ։ Բայց Աստուած զանիկա Փասգա լերան գաղաթը հանեց, հոն թողուց. ա՛լ ետ չդարձաւ, անկէ փոխադրուեցաւ երկնային Բանանը, իր յաւիտենական հանգիստը։

ՅՈՒԶԱՆԵՍ Ծ. ԽՈՐԽՈՐԵԱՆ

ԱՂԴ

ԴՊՐՈՑԻ ԳԻՐԲԸ

(Հրատարակել Զ. Թորոսեան)

Ընտիր ընթերցումներ՝ բացատրուած եւ ճիշդ պատկերներով զարդարուած։ Նախակրթարաններու համար։ Տարրական ընթացք, Բ տարի, էջ 156, Գին 4 դան.։ Բովանդակութիւնը ճիշդ գանազանութիւն մը ունի։ Կը բաղկանայ պատմական, աշխարհագրական, թուաբանական, քերականական, առողջաբանական համառօտ դասերէ։ Աւելի աղէկ պիտի ըլլար, եթէ քերականական ծանօթութիւններ գտնուէին դասերուն մեծ մասին մէջ եւ տղայք քիչ քիչ եւ կամաց կամաց գործածէին իրենց սորված կանոնները։

Քրիստ. Ե. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը ժամը 8½ին (Ը. Թ.) Իրէսթ, Գումգափու։ Տր. Սերովբէ Էֆ. Գավալճեան հրաւիրուած է ուղերձ մը ընել։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրատառ. Եգիպտոսի Խտիվը երկուշաբթի եւրոպայի ջերմուկներէն մայրաքաղաքս վերադառնալով Կայս. պալատ գնաց եւ վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւ ունեցաւ : Ապա ուղղակի իր բնակարանը գնաց Կայս. հրամանով : — Մր. Պրոք, որ Հանրային Պարտքի Վարչութեան մէջ Անգղիացի եւ Հոլանտացի արժեւորներու ներկայացուցիչ կարգուեցաւ Մր. Պէպինկթըն Սմիթհի տեղ, հինգշաբթի մայրաքաղաքս ժամանեց : — Այս տարի Կայս. Բժշկական վարժարանէն 115 աշակերտներ շրջանաւարտ եղան : Առոնց 113ը Թուրք են, մին Հրեայ է, մին ալ Սարգիս անուն Գուստափուցի Հայ մը : — Կայս. Բժշկական վարժարանին մէջ ծննդաբերութեան յատուկ սրահ մը պիտի հաստատուի : — Լոնտոնի գործարանի մը կողմէն Մ. Ալֆրէտ Սաքարաքի Կայս. անձնական գանձուն նախարարութեան աղերսագիր մը մատուցած է, որով արտօնութիւն կը խնդրէ եւրոպական քաղաքներէն ոմանց սովորութեան համեմատ ջուրերը զտելու համար մայրաքաղաքիս մէջ զտիչներ հաստատելու : — Ախթէփոյի, Միտեայի եւ Իյնէ Ատայի ու շրջակայից կարօտութիւնները թեթեւցնելու համար կազմուած յանձնաժողովին հանգանակութեան համագումարը այս շաբթու 104,994 դահի հասաւ : — Մոնթենեկրօի Արտաքին նախարար Մ. Վուքովիչ, որ մայրաքաղաքս կը գտնուի առժամապէս, ղեկավարած նորոնտիք գործակաւոր Մ. Մաթանովիչի հետ Բ. Դուռը երթալով Մեծ Եպարքոսին յանձնեց Մոնթենեկրօի իշխանին կենդանագիրը եւ անոր կողմէ շնորհուած առաջին կարգի Տանիլօ պատուանշանը :

Րոմէի Նահանգներ. Երեքշաբթի Արժան լծին մօտերը, Գոճա Էօմէրլի գիւղին հարաւակողմը Կայս. զօրքերը Եօմէրլի անուն հրոսապետի մը խմբին պատահելով ցիրուցան ըրին զայն : Քիւլքիչի կողմերն ալ Թորլաքի լեռնուտ մասին մէջ երկու հրոսախումբ երեւցան, մին ցերեկ եւ միւսը գիշեր ատեն : Երկու հրոսախումբերն ալ հալածուելով նուաճուեցան : Էտիրնէի կուսակալը կը ծանուցանէ թէ Պուլկար հրոսապետ Բանթիլով ձերբակալուած է : Սէլանիկի կուսակալութեան մէջ Թիքվիլի կողմերը ընդհարման մը միջոցին 12 Պուլկար մեռան եւ անոնց միւս ընկերները վախան : Կայս. զօրքերը երկու կողմէ միանգամայն յարձակելով բնաջինջ ըրին Սմիլով գիւղախմբին եւ շրջակայ գիւղերուն ու լեռներուն եւ Քիսուրայի հիւսիսային եւ հիւսիս արեւմտեան անմատոյց լեռներուն մէջ եւ ուրիշ տեղեր ապաստանած Պուլկար աւազակները : Իսկիւպէ 6 հազարամեթր հեռուն Պուլկար 11 աւազակներ սպաննուեցան ընդհարման մը միջոցին : Բէլիք գետին մօտերը քարայրի մը մէջ ապաստանած աւազակներուն 33ը մեռուեցան : Իշթիպի կողմերը 13 հոգիէ բաղկացած աւազակախումբ մը եւ ուրիշ գիւղերու շրջակայ աւազակները մեռուեցան եւ ցիրուցան եղան : Պուլկար աւազակապետ Շիշմանով Կայս. զինուորներէն ձերբակալուեցաւ Վիզէ գաւառակին մէջ :

Ուրիշ Նահանգներ. Պրուսայի կուսակալ Խալիլ փաշա Պէյրուլի, Պէյրուլի կուսակալ Բէշիտ պէյալ Պրուսայի կուսակալ անուանուեցան : — Տարի մը տուգանք պիտի չառնուի այն զրոյթաթղթերուն համար, որոնք անեղծ կը մնան պետական տուրք հաւաքող գիւղացի մուխթարներու կողմէ տրուած մուհակներու վրայ : — Թուրքի Թուրհալ գիւղախմբին մէջ երեւան հանուած հին դրամները Կայս. Թանգարանին մէջ պահուեցան : — Որոշուեցաւ բարեբերութեամբ համբաւաւոր Ատանայի կուսակալութեան մէջ 23 գիւղի սերմնացու բաշխել երկրագործութեան յառաջդիմութեան զարկ մը տալու համար : — Անթալիոյ մէջ եւ շրջականները հիւանդութիւն մը ծագեցաւ, ուստի այն կողմերէն ժամանողներուն դէմ Ծօրեայ քառանթիւն հաստատուեցաւ : Պաշտօն շոգենալը Անթալիոյ ծովեզերաց դէտ կարգուեցաւ : — Ատանայէ կը հեռագրուի թէ Չամլը գիւղին մէջ հնտախտի դէպք մը պատահած է : Չամլը կը գտնուի Իսկէնսէրուսի շրջականները Փայաս գաւառակին մէջ : — Մաղկախտը Իզմիրի մէջ ծագելէն ի վեր մինչեւ երեքշաբթի 246 մանուկ զոհ տարած է : Թաղապետական ժողովը 14,084 անձ պատուաստել տուած է : — Էրզրումի մէջ եւ շրջականները մեծ կոտորած գործող արջառախտին առջեւ անհելու միջոցներ ձեռք պիտի առնուին :

Այլապէ. Օսմ. Հանրային Պարտքի Վարչութեան Անգղիացի արժեւորներու խմբակը պարտքերու միացման ծրագիրն աւելցնելին ընդունած է հետեւեալ փոփոխումներով : Գ. կարգի արժեթուղթերուն փոխանակումը տեղի պիտի ունենայ հարիւրին 42 սակով եւ փոփոխեալ պարտքերու դրամագլուխը պիտի ըլլայ 32,738,772 ոսկի : Միացման եւ փոփոխման ելեւմտական դործողութեան պայմանագրութիւնը երկուշաբթի երկու կողմէ ստորագրուելով փոխանակուեցաւ : Կայս. հրամանով յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, որ պարտքերու միացման հետեւանքով պիտի զբաղի Հանրային պարտքին յատկացուած հասոյթներուն յաւելման

միջոցներով : Հանրային Պարտքի Վարչութիւնն ալ ծանոց թէ յառաջիկային պիտի յայտնէ Օսմ. փոփոխեալ պարտքին , արժէթղթերուն փոխանակութեան եւ Բումէլիի երկաթուղիի արժէթղթերու վերաբերեալ պայմանները : — Մարտի 1-էն կը գրէ թէ Բիլի ձերմանիա նաւագործարանին յանձնարարուեցաւ թնդանօթակիր հայածող 3 նաւ շինել ժամը 28 հանգուցի արագութեամբ : — Օգոստ. 27էն սկսեալ 5 օրուան քառանթինա սահմանուած է Մարսիլիայէ ժամանող նաւերու դէմ : — Կայս. հրամանով Իսլամ ժողովրդէն նպաստ պիտի հաւաքուի Հիճազի երկաթուղիին համար : Մարդ զլուս առ նուազն 5 դահ. պիտի պահանջուի , տւելին կամաւոր տուրք պիտի ըլլայ : Նոյն երկաթուղիին համար Հնդկաստանի մէջ 62 միլիոն դահ. հաւաքելու դիմում եղած է : — Կայս. նուէրներ եւ արժանիքի արծաթ շքադրամներ շնորհուեցան Գ զօրաբանակի այն վիրաւոր սպաներուն եւ զինուորներուն , որոնք տղայոց Կայս. հիւանդանոցին մէջ կը դարմանուին : — Բէժի տարւոյ հասցիքը նախորդ տարուան հետ բաղդատմամբ 60,000 ոսկի աւելի եղած է : — Մայրաքաղաքիս Պապական նուիրակի փոխանորդ Տ. Պարկոմանէթ պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալ եւ Պիոս Ժի Պապական ընտրութիւնը ծանուցանող պաշտօնագիրը մատուցանել Ն. Կ. Վեհափառութեան : Վեհ. Սուլթանը երկրորդ կարգի Օսմանիյէ պատուանշան շնորհեց Ն. Սրբազնութեան :

Հայ Աւետ. Ժող. Պատ. փառնակ Իսկէնտէրեան կիրակի Իզմիտի Հայ Աւետ. եկեղեցիին հովիւ ձեռնադրուեցաւ : Հանդէսը շատ ազգու եւ օգտակար եղաւ : Կը շնորհաւորենք Իզմիտի եկեղեցին եւ նորոնծայ երէցը իրենց նոր յարաբերութիւններուն համար : — Թալասի եկեղեցիին քարոզիչ Վեր. Յակոբ Պիւլպիւլեան վերջերս կցադետապէ տառապելով վիրաբուժական գործողութեան մը ենթարկուած է , եւ ուրախութեամբ կ'իմանանք թէ գործողութիւնն յաջողած է եւ հիւանդն ալ ապաքինման ճամբու մէջ կը գտնուի : — Հաճընցի Նազարէթ էֆ. Բէճէպեան եւ Այնթապի Գրիգոր էֆ. Սարգիսեան քննութիւն տուին Կայս. Բժշկական Վարժարանի ուսուցչական կաճառին առջիւ , եւ առաջինը զեղագործի վկայական առաւ եւ երկրորդը առաջնորդի վկայական :

Հայ Լուս. Ժող. Ռուսահայերը մինչեւ ցարդ դատարանի առջեւ իրենց երդումը կ'ընէին Հայերէն լեզուով եւ Հայ քահանայի միջնորդութեամբ : Վերջերս Կայս. հրամանագիր մը պատուիրեց այդ երդումները Ռուսերէն լեզուով եւ Ռուս քահա-

նայի միջնորդութեամբ ընել ալ : Նաեւ պատուիրեց Հայ եկեղեցիներու մէջ պատարագի միջոցին Ձարին համար կատարուած աղօթքը Ռուսերէն լեզուով ընել : Կ'ըսուի թէ Հայ կղերը այս մասին Սր. Հայրապետին հրահանգներուն կը սպասէ : — Տ. Սուքիաս Վրդ. Պարոնեան , որ երբեմն Մանչէսթըրի եւ ապա Փարիզի Հայոց հովիւ էր , վախճանեցաւ : Կաթողիկ եկեղեցիի կղերներէն էր եւ Ներսէս Պատրիարքի օրով Տ. Մաղաքիա Վրդ. Օրմանեանի (այժմ Պատրիարք) եւ ուրիշ կղերականներու հետ Կաթողիկ եկեղեցին թողլով Հայ եկեղեցիին յարեցաւ : — Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Ուրֆայի առաջնորդ Տ. Անանիա Վրդ. Հաղարապետեանի արտօնութիւն տուաւ Տ. Խորէն Եպսկ. Մխիթարեանի լանջախաչը կրելու :

Յոյն Ժող. Պատրիարքարանի նպաստամատոյց յանձնաժողովին անունով Պատրիարքը Վեհ. Սուլթանին շնորհակալութեան դիր մը մատոյց 300 ոսկիի նուէրին համար , զոր Ն. Կ. Վեհափառութիւնը տուաւ Յոյն կաթօտեալներուն : — Դարձեալ , Պատրիարքը Մեծ Եպարքոսին յանձնեց Բումէլիի նահանգներու մետրապոլիտներուն կողմէ զրկուած գրութիւն մը , որով շնորհակալութիւն կը յայտնուի հանրային ապահովութեան համար , զոր նոյն նահանգներու Յոյն հպատակները կը վայելեն շնորհիւ Ն. Կ. Վեհափառութեան : — Պատրիարքարանի այն յանձնաժողովը , որ պիտի ուսուսմանսիքէր Անկլիքան կաթողիկոսներու սա հարցումը թէ Անկլիքան կղերը կրնա՞յ եկեղեցւոյ Սր. Խորհուրդները Յունադաւաններուն մատակարարել այնպիսի տեղեր՝ ուր Յունադաւան կղեր չգտնուիր , իր տեղեկագիրը մատոյց Սինոդին : Սա ալ , նկատելով թէ նոյն հարցումը Աղեքսանդրիոյ եւ Երուսաղէմի Պատրիարքներուն ալ ուղղուած էր , նոյն տեղեկագիրը այն Պատրիարքներուն զրկեց , որպէս զի կարծիքի փոխանակութիւն մը ունենան Կ. պոլսոյ Պատրիարքարանին հետ : — Ֆէնէրի մայր վարժարանին հիմնական նորոգութիւնը եւ բնագիտական ու բնալուծական նոր սրահներուն շինութիւնն աւարտեցաւ ենթադրուած 1,500 ոսկիէն ալ նուազ ծախքով :

ԴՐԱՄԱԿԱՆ			
(Ուկտ. 4/17)			
Գոնտիտէ			33 45
Բումէլիի Երկաթուղի			420
ԴՐԱՄԱԿԱՆ	Օսմ. սակին 100ֆ		
Մէքիտիյէ	407 37	Նարոյէան	87 43
Նոր մէթալիք	403 20	Գրիմից	54 05
Մանր արծաթ	403 30	Անգլ. սակի	409 37
Ռուսիոյ բոլ	89 20	Մանէթ թղթ	8 63

ԱՐՏԱՔԻՆ

Յիսուս . Անցեալ շաբթու Մարսիլիոյ մէկ գործարանին մէջ ժամտախտի ութ դէպք պատահեցաւ, որոնց հինգը մահացու եղան : Միւս երեք վարակեալները զրկուեցան հիւանդանոց մը, որ երկու տարի առաջ յատկապէս պատրաստուեցաւ ժամտախտի ծագման երկրի մը պատճառով : Վարակեալներու ընտանիքներն ալ հոն փոխադրուեցան եւ պատուաստուեցան Երսէնի հակաժամտախտային չիճադեղով : Մինչեւ շաբաթ օր նոր դէպք չպատահեցաւ եւ նոյն օր նաւահանգիստէն մեկնող շոգենաւերը առողջապահական մաքուր անցադիր առին : Սակայն կիրակի աէրու թիւններէն ոմանց հիւպատոսները թաղապետական իշխանութիւններուն իմացուցին թէ այլեւս չեն կրնար այդպիսի անցադիր տալ : Այս որոշումը նաւերու երթելու դադարեցնելով մեծ իշխան պիտի տայ Մարսիլիոյ, Երկուշաբթի թերթերը նոր դէպք մը եւս ծանուցին եւ վարակուածներու թիւն եղաւ 8 : Զօրեքշաբթի ալ ուրիշ դէպքեր պատահեցան Մարսիլիոյ մէկ արուարձանին մէջ : Երկուշաբթի Աթէնքէ հեռագրուեցաւ թէ Յունական կառավարութիւնը 4օրեայ քառսնթինա սահմանած է Մարսիլիայէ ժամանող նաւերու դէմ : — Երեսփոխոյժի դեր նախագահ Մ. Էօփէն Էթիէն, Ֆելսփի մէջ երեք յօդուած հրատարակելով Ռուսիոյ հետ Ֆրանսայի արդի յարաբերութիւններուն վրայ, բաւական շահագրգռութիւն յառաջ բերաւ : Երկարօրէն կը ծանրանայ Անգղիոյ եւ Գերմանիոյ հետ Ֆրանսայի յարաբերութիւններուն վրայ : Զերմապէս կը յանձնարարէ մտերմական հասկացողութիւն մը ունենալ Անգղիոյ հետ : Կը յիշէ սիրալիր ցոյցերը, որոնք եղան Հանրապետութեան նախագահին եւ Էտուրտ թագաւորին միջեւ փոխանակուած այցելութիւններուն առիթով, նաեւ ուշադրաւ ապացոյցը զոր ասոնք տուին Ֆաշիստայի անցքէն ի վեր Ֆրանսայի հանրային կարծիքին կրած փոփոխման նկատմամբ : «Այսօր», կ'ըսէ, «անցած են կասկածի ամէն զգացումներ, եւ երկու ժողովուրդները երկու երկիրներուն կառավարութիւններուն նման իրարու հետ կը մրցին անկեղծութեան եւ մտերմութեան մէջ» : Ուստի եւ կը բաղձայ որ երկու երկիրներուն միջեւ անլոյծ մնացած ամէն ուրիշ խնդիրներ լուծուին : Այս լուծման կը բաղձայ առանց տկարացնելու Ռուսեւֆրանսական զինակցութիւնը : Արդարեւ կ'ըսէ, «Ես այնպէս կը համարեմ թէ Անկլեւֆրանսական մերձեցումը Ռուսեւֆրանսական զինակցութեան գործնական լիակա-

տար ազդեցութեան էական տարրերէն մին է» : Սակայն Գերմանիոյ վրայ խօսելով խստիւ կը պահարակէ Ֆրանքեւգերմանական մերձեցման մը ամէն զաղափար ցորձան վերստին Ֆրանսական երկիր դարձած չըլլայ Ալլաւ-Լոռէն : Եւ իր երկիրը կը զգուշացնէ Գերմանիոյ առեւտրական եւ գաղթային բուռն մրցակցութեան դէմ : — Կիրակի Ֆրանսայի հիւսիսային արեւմտեան անկիւնը Թրէկիէի մէջ, ուր մեծահամբաւ հեղինակ Ռընան ծնաւ 80 տարի առաջ, տեղի ունեցաւ անոր արձանին բացումը : Քանի մը անձեր ճառախօսեցին այդ առիթով : Մին էր վարչապետ Քոնպ : Զօրահանդէս մը եւ փառաւոր հացկերոյթ մը տեղի ունեցան : — Ռուսիոյ նախարարներու խորհրդին նախագահ Մ. Վիթթէ Փարիզ գնաց եւ անտի Լոնտոն պիտի անցնի : Այս այցելութեան նպատակն յայտնի չէ :

Մէծ Բրիտանիա . Կէս-պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ Ֆրանց Եոզէֆ կայսրը Էտուրտ թագաւորին փոխադարձ այցելութիւն պիտի տայ Նոյի վերջին կիսուն եւ երեք օր պիտի մնայ ի Լոնտոն : Նկատելով որ պատկառելի կայսրը բարձր յարգանք կը վայելէ եւ իր ՏՅամեայ երկար պաշտօնավարութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով պիտի այցելէ Լոնտոն, անշուշտ յոյժ սիրալիր ու յարգալիր ընդունելութիւն մը պիտի գտնէ : — Անցեալ հինգշաբթի գիշեր բուռն փոթորիկ մը ծագեցաւ յանկարծ ամբողջ Անգղիոյ մէջ եւ յարակից ծովերուն վրայ : Ալիքները առին տարին Տովըրի առջեւ նաւահանգստի շինութեան համար արդէն իսկ կառուցուած բոլոր մասերը : Շատ նաւեր ցամաք ինկան : Բայց կը կարծուի թէ կեանքի կորուստը մեծ չէ : Զբօսաշրջիկներու շոգենաւ մը ստիպուեցաւ գիշերն ի բուն ծովուն բացը մնալ փոթորիկին ժամանակ : Բայց յաջորդ առաւօտ բոլոր իր ուղեւորները (144 հոգի) ցամաք ելան անիշխան : Քանի մը կողմերու արմտիքի բերքերը փճացան եւ երկաթուղիներ ու շէնքեր իջան երկրին :

Աւստրիա-Գերմանիա . Վիլհելմ կայսրը Ֆրանց Եոզէֆ կայսրը հիւր է այս միջոցիս : Երկուշաբթի ժամանեց Մոնաց ի Հունգարիա եւ ժողովրդէն յոյժ խանդավառ ընդունելութիւն մը գտաւ : Ֆրիտրիխ արքիդուքսը, ընդ առաջ ելլելով, իր շոգենաւով տարաւ զայն իր զգեալին ի Բարափանսքա : Երեքշաբթի եղջերու սկսան որսալ արքիդքսին ընդարձակ գետիններուն վրայ եւ երեք օր շարունակեցին : Կայսրը նոյնպիսի որսորդութեան ձեռնարկած էր հոն վեց տարի առաջ : Երէկ առաւօտ Ն. Վեհափառութիւնը Վիէննա պիտի երթար եւ բոլոր պա-

հապան զօրքերը ճամբուն երկու կողմը պիտի շարունէին կայարանէն մինչեւ Հոֆպուրկի պալատը։ Այցելութեան յատակածեւր էտուըրտ թագաւորի այցելութեան առիթով պատրաստուածին յարեւնմանն է։ Կայսրը վաղ իրիկուն պիտի ուղեւորի Պերլին։ — Զինուորական ռազմափորձերը Վիլհելմ կայսեր այցելութենէն քանի մը օր առաջ տեղի ունեցան ի Կալիցիա ներկայութեամբ Ֆրանց Եղեֆ կայսեր եւ զահաժառանգ իշխան Ֆրանց Ֆերտինանտ արքիդքսին։ — Պուտաիէշթէ կայսեր բացակայութիւնը ուշացուց Հունգարիոյ խորհրդարանական տագնապին բարձումը։ Կայսրը սապէս ըսած է, «Զինուորական լեզուի խնդրին նկատմամբ զիջում չեմ կարող ընել եւ այս յօգուտ բուն իսկ Հունգարիոյ։ Մտածեցէ՛ք հետեւանքներուն վրայ։ Խրուաթ գունդերը պիտի ուղեն որ Խրուաթ երէնի գործածումը արածունի։ Հարաւային Սլաւներն ալ պիտի ուղեն որ իրենց լեզուն գործածունի։ Եւ ի՞նչ պիտի ըլլայ վերջը, Հաւարակաց բանակ մը մասամբ Գերման, մասամբ Հունգարական եւ մասամբ Խրուաթ հանգամանքով։» — Յորդ անձրեւներ կառախուսեցին երթեւեկին արգելք եղան Աւստրիոյ ինչ ինչ կողմերը։

Այլապէ՛ս Ֆրանսացի երեք դասախօսներ օդապարիկով Ատլանտեանի մէկ կողմէն միւսն անցնելու գաղափարն յղացան։ Կը հաշուեն թէ վեց մարդ, անկարգել մը եւ փրկանաւ մը տանիլ կարենալու համար օդապարիկն ունենալու է 30,000 խորանարդ մեթր տարողութիւն։ Մարդոց երկուքը նաւաստի պիտի ըլլան։ Անոնք ուսումնասիրած են հովերը, եւ կը կարծեն թէ Մայիսին Գաւարեան կղզիներուն մէկէն ճամբայ ելլելով կրնան Ատլանտեանի միւս կողմն անցնիլ չորս հինգ օրէն եւ Թրինիտատ կղզին իջնել Վենեսուէլայի զիմացը։ Հեռաւորութիւնն է 5,000 հազարամեթր։ — Էտուըրտ թագաւորը ինքնագիր նամակ մը գրեց Փորթուկալի Թագաւորին եւ Բրիտանական նաւատորմի պատուակալ ծովակալ անուանեց զայն։ Փորթուկալեան թերթեր մեծ հաճոյք յայտնեցին երկու երկիրներուն փոխադարձ բարեկամութեան յաւելում ծական սոյն կապին համար։ — Ամերիկեան հունձքերու պետական տեղեկագիրը 2,477 միլիոն տոլար (563 միլիոն ոսկի) կը հաշուէ տարւոյս ցորենի, եգիպտացորենի, վարսակի եւ բամբակի բերքին արժողութիւնը։ Եգիպտացորենը տեսակին մէջ երկրորդ մեծագոյն հունձքը պիտի ըլլայ Ամերիկայի մէջ, ցորենն ալ տեսակին մէջ երրորդ մեծագոյն հունձքը, եւ գինեւու բարձրութեան պատճառով նախորդ ուէէ հունձքէ աւելի արժողութիւն պիտի ունե-

նայ։ — Ամերիկեան մարտանաւ մը քանի մը կղզի գրաւեց Պորնէոյ կղզին հիւսիսային ծովագերաց դէմ։ Բրիտանական կառավարութիւնը բողոքեց, ըսելով թէ անոնք Մեծ Բրիտանիոյ կը վերաբերին։ Ամերիկեան կառավարութիւնը հրամայեց քննութիւն մը բանալ Ամերիկեան հրամանատարին ընթացքին վրայ։ — Բարելուոյ Գլխի Գաղթականութիւնը միջոցներ ձեռք առած է, որպէս զի Զուիցերացի հազար երկրագործ աշխատցնէ այգիներու եւ մրգատաններու մէջ։ — Մ. Շվեյցին անուն Ռուս ճարտարագէտ մը միջոց մը գտաւ, որով քիւմի եւ կանեփի թելերը նաւթի աւելորդով կը տարբաղադրէ եւ բամբակի երեւոյթով ու հանգամանքով բաղադրութիւն մը կը ստանայ, որ կրնայ բամբակի պէս մանուիլ եւ հիւսուիլ եւ բամբակեղէն կտաւի բոլոր յատկութիւններն ունենալ։ Այս գիւտը, եթէ իր վրայ բոլոր ըսուածը ճշմարիտ է, մեծ կարեւորութիւն պիտի ստանայ, քանզի Ռուս տարեւորութիւն պիտի ազատէ Ամերիկայէ բամբակ ներածելու անհրաժեշտ հարկէն։ Ռուսիա այժմ տարին 100,000 տակառաջափ բամբակ եւ 500,000 տակառաջափ քիւմի կ'արտադրէ։ — Ռուսիոյ Հրեաներուն վրայ այժմ ծանրապէս ճնշող կանոններէն մին այն է, որով կը սահմանափակուի բարձրագոյն դաստիարակութիւն ընդունողներու թիւը։ Հրեաները ուսանողներու ամբողջ թիւին հարիւրէն 5ը եւ երեքմ 3ը միայն կրնան կազմել։ Վերջերս համայնարան մը 330 ուսանողի պէտք ունեցաւ եւ 700 երիտասարդներ ներկայացան։ Ասոնց 275ը Հրեայ էին եւ միայն 15ը կրքան ընդունուիլ։ — Ռուսիա Զինու. կառավարութեան նոր ծրագիր մը մատոյց Մանչուրիան պարպելու։ Այս գործը պիտի լրանար մինչեւ Հոկ. 8։ Սակայն նոր առաջարկով կ'ուղղուի որ Ռուսիա այդ թուականին ելլէ Նիւ Զուանկէ եւ Մուրաշնէ, չորս ամիս յետոյ Գիրիին նահանգէն եւ տարի մը ետեւ ալ երրորդ նահանգէն։ Ուրիշ բաներ ալ առաջարկուած են։ Մին է թէ, թէպէտ դիտմամբ միջին թողուած կը թուի այս կէտը, Ռուսական ապրանքները ուրիշ երկիրներէ բերուածներուն վրայ դրուած մաքսէն զերծ ըլլալու են։ Զինկ իշխանը կ'ըսէ թէ շատ բանաւոր կը համարի Ռուսական պայմանները։ Ամերիկեան կառավարութիւնն ալ անոնց չառարկեր, վասն զի խնդրոյ առարկայ եղող նահանգը փոքր է։ Ուսչինկթընի մէջ չկարծուիլ թէ Ռուսիա իր խօսքը պիտի չպահէ։ — Աթէնքէ կը հեռագրուի թէ ցորենի եւ չամիչի բերքերը ամբողջովին ամբարբուած են եւ շատ ընտիր ու գոհացուցիչ են։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՅՈՒ ՊՅՈՒՅԱՆ

Յիմնանճըլար Եօգուչուս Ալեքիզան խան